

SAŠIUVAS

Metai II.

SZESZTAS.

*Paniklos
kavali
seka; dbe
nepainiot.*

TĖVYNĖS

S A R G A S.

MĖNESINIS LAIKRASZTIS

paskirtas dvasiszkam ir medžiagiszkam Lietuvių
tautos užlaikymui par jos apszvietimą.

MĖNUO 1897 BIRŽELIS.

TILŽĖJE.

TĖVYNĖS SARGAS.

„Mylėk V. Dievą už visa labiausiai,
„Artimą kaip pats save, o
„Tėvynę už savę daugiausiai.“

Iszeina ant mėnesio vieną kartą. Metine prekė ant vietos 1 rublis; Su prisiuntimu (uždengtose kopertose) į Gudiją 6 rubl. Su prisiuntimu į Ameriką 1 dol. Su pasiuntimu į kitas šalis 2 rubl.

Į t a l p a.

Naujos maskolių pinklės — mokininiams supainioti . . .	1
Kas girdėties Lietuvoje ir pļaczioje pasaulėje? Valstinių iszkaļų atestatas. Pasportai. Kaunas. Szauliai. Skuodas. Liepava. Kauno Gydytojų Rėdos liogika. Uszpaļei. Petrapilis. Saratavas. Kaukazas. Rymas. Paryzius. Petrapilis. Ar brangi vaina? Gliasgovas	4
Praszome į taļkā! Skruzdeļė	17
Musų rasztai. „Apzvaļga.“ V.	19
Kaļbōs dalykai. P. B.	21
Gromatos szv. at. vyskupo Vofoncausko	22

Svetimi rasztai. „Girtuoklystė ir naikenimas jos Lietuvoje.“	
Tasai	26
Nuo senatō iszaiszkinimas	29
Nepavadintieji modos vedėjai A D-dė	29
Keidoszių Onute. Apszaka. Paraszė Savasis. (Taša)	31
Kaip Vargaitis pavirto į vagį — razbaininką ir nukeliavo į Sibiriją. Paraszė Dėdė Atanazas (Taša)	36
Eilos	45
Kalendorius ant septynių mėnesių	46

Naujos maskolių pinklės — mokininiams supainioti.

Nesenei atkartojo prisakymą apszvietos ministras, idant prie visų gimnazijų ir kitų augsztesnių mokyklų butu įtaisyti internatai. Internatus ir vadinu pinklėmis mokininiams supainioti. Bet kas tas yra internatas?*) Internatai

*) Internatus maskoliai vadina dar „obszezežitije.“

sulyginant su kareivių gyvenimu bus tas pats, ką kazarmės. Kazarmės t. y. namai, kur sukimszti gyvena kareiviai, o internatai, tai kvatieros, kur valdžia subruka mokitinių kruvas (po kelias deszintis ir szimtus). Internatai arba gyvenimas kupetomis nebutu dar teip blogas daiktas kitosę szalyse, bet Maskolijoje apsergėk Dieve mokitinius nuo internatų: tai vieta jaunuomenės dvasiszko nupuolimo. Gyvenimas internatę teip maž-daug surėdytas. Visi mokiniai keliasi ryte vienoje valandoje pagal varpelio; nusiprausę **kaiba visi ruskus poterius** balsiai, pavalgę eina į klesas. Kadą sugrįszta isz klesų valgo pietus, paskui kas pasipraszo iszeina poromis pasivaikszeiotų, be žinios niekam nevale iszeiti; vakarę vėl visi draugoje kaiba ruskus poterius. Ant tokio burio vaikų ir vaikelių pastato valdžia maskolius prižiurėtojus, kuriuos vadina „auklėtojais. Tie auklėtojai tankiausei esti menkiausieje žmonės — girtuokliai ir sznipukai. Iszmokyti gražaus elgimos jie negali, bet blogai daryti tai visados pripratįs jaunuomenę, jei ne savo žodžiais, tai paveikslu, darbais. Visugeriausias vaikas už-augs tokiamę internatę arba kazarmę lyg žolė uksmėje pasodinta: kadą uksmė isznyks ir saulė isztiks, nuvys jos balsoi silpni lapeliai, teip ir jaunikaitis, jei nenuskurs internatę, tai iszėjęs į platų svieta — pražus. Bet tokių mokitinių, kurie užsiliktu gerais, budami internatę, lyg szioł asz dar nemacziau. Geras vaikelis, jei ten papuola, ant kitų metų jau nebegrijžta atgal, nors jį ir baustu už tai vyresnybė, klesosę vargsdama ir ant egzaminų. Mat maskoliai nori, kad visi mokiniai tilptu kazarmę. Nekartą pasako tėvams, kadą atveža sunus į gimnaziją: „jei paliksi internatę, tai priimsime, o jei ne, tai gali vaiką namuo parsivežti.“

Lietuviai, geriaus atsiimkite vaikus ir isz mokyklos, jei teip jau reiktu, ale nepalikite kazarmę.*) Bet gvoltu par prievartą gal ir nevarys į internatą, jeib tiktai pri-

*) Reikia žinoti, jog apszvietos ministras ant užklausimo karatorių, kaip turi elgties su mokiniais, kurie nenori internatuosę apsigyventi, atsakė jiems savo atsiliepimę 5 d. kovo 1893 m. po N. 4033, kad moksliszka valdžia gali tikt rodyti tėvams laikyti savo vaikus internatuosę, bet pri-verstina negali reikałauti, kad mokiniai juosę butinai užsigyventu *Red.*

kalbinės; nors Varšuvos apirubėje kitus vaikus prispiria butinai gyventi internatę.

Dėlko-gi teip labai reikia bijoti maskolių obszczežitije — internatų? Daug yra priežasčių, o tarp tų svarbiausios:

1. internatai **atima mokitiniams tikrą tikėjimą**, aiszkiai paniekindami katalikystę, o augsztindami kreivatikystę (pravoslaviją).
2. internatai **užmusza tikrą tėvynės meilę** įkvepdami mokitiniams kareiviszką, maskoliszką dvasią.
3. internatai nelavina jaunikaiczių szirdies ir proto, neduoda platesnio mokslo, gražaus elgimos.

Reikia truputėlį paaiszkinti tuos punktus. Mat yra teip. Visas geras mokslas eina nuo gerų žmonių ir isz gerų kningų. Bet ką mato vaikai, sukimszti internatuosę? Maskolius — „auklėtojus, nuo kurių reikia sergėties ir slėpties, o nejjieszkoti mokslo, szviesos kitų žmonių nerasi tenai, o ir kitur be tų maskolių žinios nenuėisi: neleis pas gerus žmones, kurie maskoliaus nemėgsta.

Tai jau isz kningų gal prisiskaitys gražiai? Kas tau duos! Nėjokių kningų negali skaityti, kaip tiktai tokias, kurias duoda maskoliai: tos kningos esti vientiktai ruskos ir tankiai niekam nevertos, kaip tiktai užmuszti gražius jausmus: tėvynainio (lietuvio) ir kataliko.

Nė lietuviszkų kningelių nė laikraszczių te nerasi, o jei gautumei kur kitur, tai atimtu tuojaus. Kasdieną paržiuri visas mokitinių kningas, o jei kas turi ką nors užrakinęs, tai liepia atrakinti ir parodyti. Uždrausta tenai kalbėti lietuviszkai, nevalna nė padainuoti gražios dainelės savo motynos kalboje. Visa uždrausta, kas vaikeliui meilū ir małonu, ką turi nuo tėvo ir motynos; o visą reikia pildyti, ką liepia maskolius — auklėtojas — sznipukas. Ką motyna iszmokė, tai visa ten bus isznaikinta ir iszjuokta. Nuo ryto lyg vakaro, dieną ir naktį apsiaustas vaikelis maskoliszką dvasią, vysta ir skursta pamažėliu...

Todėl, lietuviai, jei tikrai mylite savo vaikus, dabokite, idant nepatįptu tosę kazarmėse. Kiekvienamę miestę galima gauti szeip jau kvateros prie mieszczių, tai-gi tenai palikite savo sunus, po priežiurą gerų žmonių. Namų

gaspadinė auklės juos kaip savo vaikelius. Jei tam nors lieptu butinai savo sunų siųsti į internatą, geriaus atimk iš tokos mokslainės ir siųsk kitur. Tegul bus sunus ir ne teip augszto mokslo ant raszto, bet už tai geras, patogus žmogus, tikras lietuvis ir geras katalikas. Lietuviai bukite atsargus!

Kas girdėties Lietuvoje ir pļaczioje pasaulėje?

Valstinių iszkaļų atestatas niekam nebedera, neberekalingas. Seniaus vaikelis, baigęs „narodnosios“ iszkaļos kursą, gaudavo 4 skyriaus lgotą: pristatęs atestatą apie pabengimą valstinės iszkaļos, gaudavo įstodamas į karą (arba vaiską) tokį palengvinimą, kad jam nusimesdavo 2 metai tarnavos, tai yra: vieton 6 metų, reikėdavo jam pratarnauti 4 metus. Bet szioje gadynėje ir visiszkaļi nebuvusieji iszkaļoje lygiai teip-pat tarnauja kariumenėje tiktai 4 metus, ir turintieji „narodnuosius“ atestatus nemažiaus tarnauja kaip 4 metus. Kaip regėties, isz to atestato nėjokio nėsant pelno. O reikia dar pridurti, jog pabaigusiujų iszkaļą neprileidžia traukti burto (los, žrebij) ant paleidimo namon pirma 4 metų; o isz nebaigusiujų iszkaļos daugumas isztraukę burtą paleidžiami yra isz karo ir pareina namon pirmiaus už tus, kurie su atestatu buvo įstoję karan. (Kovensk. gub. Nied. N. 28.)

Pasportai ant 5 metų ir ant ilgesnio termino turi buti apmokami 15 kopeikų; metiniai pasportai turi buti iszduodami veļtui (dovenai, dykai); o trumpterminiai pasportai turi buti panaikinti (iszkasavoti). Teip pagal naująją pasportinę įstatą, iszduotą ir užtvirtintą 7 balandžio sziu metų. (Kov. gub. Nied. N. 30).

Kaunas. Vidurinių veikaļų ministerija suvadino įpatingą komisiją tam klausymui perkratyti ir nuspręsti: ar galima įvesti Kauno gubernijoje „ziemstwą“? Szitos komisijos buvo: pirmasėdis Kauno gubernatorius, o sąnariai: vice-gubernatorius, gubernijos marszałga, „kazionnos palatos“ rédytojas, du sąnariu gubernijszkės apie valszcionių reikaļus sessijos („prisuctvos“), statistiszko komitėto sekretorius ir tt. ir miesto galva.

(„Ziemstvo“ yra tai vyresnybė ukinikų ir amatnikų reikalams apveizdėti, pagerinti, suszelpti. Į „ziemstvos“ deputatus, turinczius balsą ant sessijų, pakeliami yra vyrai isz visos gubernijos, skyriumi isz bajorų, skyriumi isz kitų luomų, skyriumi nuo valszczių. Įrėdymas tai yra labai naudingas, Rossijoje senei jau įvestas).

Paminėta komisija nusprendė:

1) kad rupesnis apie ukiszkuosius reikalus gubernijos buvo pavestas lygsziol įpatingiems komitėtams, kurie visai menkai teszelpė ukinikus ir amatnikus.

2) kad „ziemstvos“ vyresnybė geriaus sugebės suszelpti ukiszkuosius reikalus, dėlto kad budama iszrinkta isz tų paczių vietinių gyventojų — uknikų geriaus supras vietinius reikalus;

3) kad „ziemstvo“ Kauno gubernijoje nevodys imperijos interesams, nes ir miesczionių savyvaldė norints visai panaszi yra į „ziemstvą“, vienog nepasirodė nėvienamę dalykę vodinga Rossijai, todėl nė „ziemstvo“ nebus vodinga; ir

4) kad „ziemstvos“ darbai atsiekia vienus tiktai ukiszkuosius, medegiszkus reikalus, ir todėl negali isz to kilti prieszingi Rossijos valdziai dalykai.

Prie to, komisija nusprendė, kad įvedimas „ziemstvos“ į Kauno guberniją patrauks gyventojus prie Rossijos ir stiprius pririsz, dėlto kad gyventojai regėdami savę esant sulygintus su ruskiais, steigsis užlaikyti tą didelį ciecoriaus isitikėjimą ir mylistą: — ir kad todėl atėjo laikas „ziemstvai“ įvesti Kauno gubernijoje, o įvesti aną galima be jokiu permainų ir apribavimų, su tą tiktai iszimtinę, kad pagal įstatą (p. 16. tēmę 3.) žydai nėjokiu budu negali pridėti prie „ziemstvos“. Tolesniai, — kad į deputatus gali buti paskirti turintieji nemažiaus kaip 200 deszimtinių žemės arba 15 tukstanczių rublių nejudinamojo turto, be to dar kožnas valszczius galės paskirti nuo savęs po vieną deputatą. Teip buvo nuspręsta ir nusiūsta į ministeriją ant užtvirtinimo, Jei „ziemstvo“ įvyks mūsų krasztę, turėsime gražų įrėdymą, kuriamę visi gyventojai — lietuviai ir ruskiai ir k. susivienys dėl visuotino gero — dėl pakėlimo ukės (gaspadorystės), fabrikų ir amatų.

Szauliai. 30 d. kovo penktoje nedėlioje gavėnios atšilaikė čia pirmasis skaitymas dėl žmonių — prascziokų („narodnoje cztenije“). Ta pati draugystė išleidė į vyresnybę praszymą, kad daleistu įsteigti nedėlinę iszkalą dėl vargdienių. Žinoma, ruskiams tai labai gerai: galės sau jų vargdieniui mokyties; ir mokysis. Bet katalikams negalima be baimės eiti į tokius skaitymus, į tokias iszkalas, dėlto kad tenai atsitiks nekartą iszgirsti ruskių tikėjamą giriant, augsztinant, o katalikiszką tikėjamą peikiant, žeminant, iszjuokiant: ruskiai ne-gi galės apseiti nerekomendavoję savojo pravoslauno tikėjimo, neiszkentės nebuvę missijonariais (jiems vaľnu antpuldinėti ant mūsų, o mums ginties nėra vaľnu.). Gerai padarytu szauliszkių katalikų prascziokai, jei pareikalautu nuo tų nedėlinių skaitytojų, idant jiems lietuviszkai skaitytu apie vis-ką kitą naudingą, iszėmus dvasiszkus skaitymus, nes tie pridera bažnycziai.

Turime viltį, kad katalikai szalinsis nuo tų nedėlinių iszkalų, nuo tų nedėlinių skaitymų, dėlto kad mums pridera lietuviszki skaitymai. Ąai mums patiems leidžia įsteigti savuosius lietuviszkus skaitymus: rusiszkų mes nesuprantame. **Lietuviai pilną tiesą turi reikalauti apszvietimo savoje prigimtoje kalboje.** Tai-gi prisitūrėjimas nuo tų rusiszkų nedėlinių skaitymų bus nebylys protestas lietuvių priesz naikinimą lietuviszkos kalbos.

Skuodas (Telszių apskriczio). Atsirado nevien mūsų kromuose, bet ir daugiausę miesteliuose pardavinėjamas teip vadinamasis **saldsusis cukrus**, arba **sacharin'as**. Pirmucziausiai iszrastas yra Amerikoje chimiko Falberg'o 1879 metuose isz akmeninio anglio deguto. Sacharin'as iszveizdi itbalti, smulkus ir labai lengvi milteliai. Kaip sako mokyti, sacharin,s ėsas 300 kartų saldesnis už cukrų, bet labai vodyjas sveikatai, kaipo stipras nuodas (truczyzna). Fabrikantai deda jį aľun ir vynan, dėl saldumo ir dėl negedimo. Norints saldinimas gėralų su sacharin'u pigiaus kasztuoja kaip saldinimas su cukrum, vis-gi nėra verta tycziomis truczyti savo sveikatą. Krautuviniķams linkiame sacharin'o nelaikyti, o pirkėjams nepirkti.

Liepava. Kauno vyskupystėje gal nėra kitos tokios parapijos, kurioje butu didesnis žmonių margumynas. Iš visų krasztų rasi čia atvykusių žmonių, visokių kalbų iszgirsi. Tas kalbų įvairumas apsireiszkia ir bažnyčioje, kur yra sakomi kiekvieną szventą dieną keturi pamokslai: lietuviszkas, latviszkas, lenkiszkas ir vokiszkas. Pagal skaitlių už vis daugiau bus lietuvių, jie labiaus ir glausdavosi prie bažnyčios, dėlto tai ir giedojimas buvo jiems paliktas. Miszių laikę tegieda lotiniszka iszrinkti giedoriai, bet priesz sumą „Pulkim ant kelių“ gieda lietuviszkai. Rožanczių iki sumos gieda lietuviszkai (žemaitiszka). Paskutiniamę laikę buvo parstoję giedoti lietuviai; dabar vėl pradėjo. Gieda lyg tartum nenorėdami. Negražu, kad lietuviai ir lietuvaits apsileidžia. Kitosę bažnyčiosę tai lietuviai veržiasi, kad tiktai jiems butu leista giedoti, o Liepavoje tai rodos, kad jų reikia butinai praszyti ir maldauti, idant V. Dievą pagarbintu gražiai giedodami. Nesakau, kad tai lietuviai darytu isz blogo noro; tokį jų apsileidimą gali iszteisinti sunkus gyvenimas. Nevisi turi liuso laiko užtektinai, kad galėtu anksti but bažnyčioje, ne visi turi gerą gražų balsą, kad galėtu vietą užimti tarp giedorių; tankiausei tos mergaitės, kurios balsą turi, atsilieka isz ryto prie tarnystos, o vyrai prie savo darbų, — bet pajieszkojus galima rasti ir gražius balsus ir laisvą laiką **vienoje vietoje**. Reikia tiktai susitarti ir susirinkti. Lietuviai, nelaukite, idant jus ragintu kiti, bet patis parodykite esą tikrais lietuviais ir dievo-baimingais katalikais. Laikykite savo giesmes garbėje, kad kita tauta jusų nepaniekintu, matydama, jog lietuviai jieszko ne Dievo garbę, ale tiktai savo garbės, idant pagirtu giedorius, nes kada negiria, tai ir giedoti nenori. Lietuvių balsai tegul mieliai skmba Liepavos gražioje bažnyčioje.—

Kauno Gydytojų Bėdos liogika. Rodos isz Petrapilio ant Lietuvos paputė ramesnis vėjas, vienog audra, kuri norėjo su žemėmis sumaiszyti Lietuvos vaikus, dar nenutilo; neapykanta, kurią stacziatikų szirdis degė, dar nenugeso, ką aiszkei galime suprasti nors ir isz szito atsitikimo.

Szaduvos altarista, kunigas Jucevyce, yra labai sunkios ligos suspaustas. Aplinkinės gydytojai nebegalėdami jo

ant kojų pastatyti, atstojo nuo jo, paliepdami jam kuoveikiausei važiuoti už rubežiaus pas gydytojus specialistus. Kunigas tad Jucevyce siuncia į Kauną prasžymą išduoti jam paszportą užrubežinį. Ļaukia nedėlią, dvi, tris, keturias — atsakymo kaip nėra, teip nėra, o sveikata mažyn ir mažyn. Gaļų gaļui už pusantro mėnesio, gegužės 3 dienoje, suļaukia . . . ne paszportą, bet tokiuos žodžius: „Gydytojų Rėda (Vraczėbnoje Upravlienije) nepripažįsta už reikalingą važiuoti už rubežiaus, dėlto kad kunigas Jucevyce gali pasekmingai gydyties ir Rossijoje;“ už gubernatorį pasiraszė Nekliudov'as.

Ot tai liogika! keturi gydytojai, isz kurių vienas dar ir „Doctor medicinae,“ nutaria Rossijoje kunigas Jucevyce neiszsigydysęs, liepia kuoveikiausei važiuoti už rubežiaus, o Gydytojų Rėda sako: „nie nachožu nužnym!“ Dėlko? Jei nepripažįsta tų gydytojų už gydytojus, tai kam-gi iszdavė jiems patentą? kam daleidžia apgaudinėti ir žudyti žmones? o jei pripažįsta juos už gydytojus, tai kam sako: nie nachožu nužnym?“

Bet duokime, Gydytojų Rėda daugiaus už kitus iszmano, duokime kunigas Jucevyce galėtu ir Rossijoje iszsigydyti, tai ir tadą reikėtu jai apžiurėti lignonį; tuom tarpu ji už dvideszimties mylių budama, ir veido lignonies nemaczius, sako galįs iszsigydyti! Tiesa, devinioliktasis amžius yra garsus tikrai pasistebėtinais iszradimais, bet dar neiszrado, kaip man matos, tokio, įrankio, su kurio pagalbą isz tolo galėtu apžiurėti, iszklausinėti ir iszdaužinėti lignonį.

Isz kokios tad priežasties, kilsta klausymas, Gydytojų Rėda ir tokie Nekliudovai prideda prie žmogaus kaklo peilį ir gyvą jį pjauna? dėlko seno žmogaus neiszleidžia už rubežiaus pataisyti savo sveikatą ir palieka jį be jokios iszsigydymo vilties ļaukti sopuliuosę smerties? Kad tas kunigas butu koks žmogžudis, maisztininkas vieszpatystės parvertėjas, tai dar nebutu tokio pasistebėjimo; bet kad jis niekur niekam pikto nepadarė, bet kad visą gyvenimą rupinosi tiktai apie sau pavestusias aveles, tai jau isztikro nesuprantamas daiktas, dėlko žudo žmogų. Vienaip tegalima tą iszaiszkinti: nedavė paszporto dėlto,

kad tas ligonis — kunigas ir lietuvis. Temirszta kunigai! težusta lietuviai! kuo mažiaus kunigų bus, tuo veikiaus Lietuva į pravoslaviszkus nagus paklius! Sztai jų liogika!

Isz tikro vos tiktai žmogus prisituri nuo keiksmo, iszgirdeš tokiuos veikalus, ir tiktai atminęš, jog katalikas esi, jog kaip žmogus parleidžia par ugnį auksą ir sidabrą, idant butu grynas, teip ir Dievas parleidžia lietuvius par suspaudimus ir kėsmus, idant jie nubustu isz szimmetinio miego ir savo nuodėmių nusikratytu, tyli ir padėjus visą savo viltį mielaszirdingiausiamę Vieszpatyje pamislyji sau: Veltui kankina kunigus, veltui spaudžia lietuvius, nes su Dievo padėjimu kas bus, kas nebus, bet lietuvis nepražus!

Skruxdėlė.

Uzspalei (Kauno rėd. Vilkmėrgės apsk.) 1. Uzspalių starszina, pavardę Sviłas, isz sodos Zeibuszkių didelę naudą sau atneszė, bet ne valszcziui. Apie valszczių visai nesirupina, bet rupinas, kaip daugiaus sau į keszenę pripilti. Vibarnieji nenorėjo jo iszrinkti, bet par didelę storonę paliko vienog starszinu. Kai vibarnieji iszrinko kitą gaspadorių starszinu, tai Sviłas nuvažiavo prie tarpiniko ir, įkiszęs 100 rublių, praszė, kad to neužtvirtintu. Tarpinikas, atvažiavęs kanceliarijan iszbrokijo iszrinktąjį starsziną, kad su kailineis apsivilkęs ir nemoka gerai gudiszškai sznekėti; liepė kitą rinkti. Tuotarpu Sviłas nusivedė vibarnus į karczemą, davė jiems ariėlkos, kiek tik tie gėrė ir praszė, kad jį iszrinktu starszinu. Vibarnieji prigėrę ariėlkos padėjo Svilą starszinu, kurį ir tarpinikas, gavęs nuo jo 100 rublių, tuoj' užtvirtino. Iszkarto Sviłas, norėdamas palikti starszinu, teip buvo meilus žmonėms, kaip vilkas, gretindamos pułkan avelių, bet kai paliko starszinu, pradėjo žmones rėkdinti ir plėszti, kaip tas papuolęs pułkan avelių. Kurs norėjo iszeiti didelėn miestan dėl užsidirbimo sau duonos kašnelio, nuo to jis iszplėszė keletą rublių už iszdavimą praszporto; kurs dirbo rasztus apie žemę, isz to ėmė ir deszintimis. Vienas ukinikas, vardu Motiejus, turėjo perdirbti rasztus pirkimo žemės. Rasztinikas, pavardę Gelijaszovas, suderėjo su Motiejum 25 rublius už perdirbimą kantrakto prie akių Sviło. Jis mislydamas, kad jiems abiem bus tie piningai, užmokėjęs iszėjo. Bet apsiriko.

Perleidus neilgą laiką, tas pats ukinėkas atėjo į kanceliariją atsiimti poperių. Starszina atsakė, kad da negatavi: da nėra jo paties pasiraszymo ir peczetės pridėtos. Motiejus suprato, kad vilkas da nevisiszškai sotus, da uždėjo 10 rublių ant stało ir praszė, kad pabaigtu. Sviłas nustumęs alkunę piningus nuo stało žemyn, pasakė: „mes su rasztiniku jimam' parpus'“. Motiejus ir Sviłui turėjo duoti 25 rubl. už pasiraszymą ant poperių ir peczetės pridėjimą. Retas valszcionis liko neapiplėsztas jo. Kurs neturėjo nėkokių reikalų su kanceliarija, tai tas pakliudavo kasdamas ravus szali kelio. Kaip tik rasdavo kasant ravą, Sviłas szerdavo par ausį ir varydavo į kalinį, sakydamas: „kaip tu kasi ravą teip negerai, asz tavę po sudu atiduosiu už tokius darbus.“ Žmogus nusigandęs ir nenorėdams atsisėsti kalinyj, duodavo Sviłui ben keletą rublių, kad tik paleistu. Už vis sunkiaus prisėjo kęsti neturtingiems, kurie neretai parduodavo paskutinę paduszką ir duodavo Sviłui piningus, kaip iszalkusiam szuniui kąsnelį duonos, kad neįkastu. Kurie neturėdami negalėdavo jam duoti, tai tuos už menką pasiprieszjimą dedavo nors ant kelių sutkų į kalinį. Kalinyj' reikdavo kęsti szaltį ir bada, nes žiemos laikę budavo nekurinta. Viens bernaitis, vardu Povilas, papraszė Sviło, kad jis jam iszduotu kokį ten rasztą ir prie tam pasakė, kad rasztinėkas nabaszinėkas neiszdavė. Sviłas, iszgirdęs žodžius apie rasztinėką nabašzinėką suszuko: „kak ty smiejesz oskorbliat kosti pakojnika, na dvie sutki y tiurmu!“ Ir pasodina Povilą ant dviejų sutkų į kalinį. Už teip didelius nusidėjimus, kaip už „oskorblenie kostej pokojnika,“ musų Sviłas tankei kiszdavo žmones į kalinį. Gelbėk Dieve nuo tokių starszinų!

2. Uszpalių miestelyje szalip valszcziaus buto yra pastatytas rumas dėl uriadnėko, kuriamę visi buvusiejie uriadnėkai gyvendavo. Bet dabartinis uriadnėkas, pavardę Minkovyczius, czia nenori gyventi. Jis turi pasisamdęs kvatierą pas žydą, kad patogiaus jam ten būtų užsiimti vagystę. Turi sutaisęs didelę szaiką vagių, kurie vagia ir moka jam treczią dalį nuo žedno pavogto daikto. Kai pagauna kartais isz jo szaikos vagį ir nuveda pas jį, tai jis neduoda vieniems desetnėkamams varyti pas asessorių, kurs gyvena Utenoj', ale ir pats

lydžia, kad niekas nesuduotu kartin (par nugarą) vagiams.

3. Uzpaliuose yra cerkvė, „prie kurios daug metų gyveno popas, pavardę Aleksandrauskis. Jam pasirupinant tapo čia įsteigta dėl gudų mokykla, vadinama „szkoła gramoty.“ Dabartinis popas, pavardę Samailovicz, važinėdamas po sodžius, prikalbinėja katalikus, kad jie leistu savo vaikus į tą iszkalą, sakydamas, kad gudų tikėjimas toks pat, kaip ir katalikų, tiktai ką kiti žodžiai. Pamislykite uszpalieczei ir suprasite, kad popas nori jusų vaikus įvesti į žabangus, kurių turite saugoties, kaip piktos dvasios. *Parups.*

Liepava turi daug mokyklų, augsztesnių ir mažesnių. Visos jos platina po truputėlį mokslą, o isz dalies įkiszta ir pravoslaviszkos dvasios. Bet maskoliai pamatė kad nėra dar vienos iszkałos, kuri vestu visus savo mokitinius į pravoslaviją. Pamatė ir nutarė pastatyti cerkovno — prichadskojų iszkalą, kurią vadina draug ir gelžkelio iszkała. Stovi jau antri metai ta nelaiminga mokslainė ir platina tarp vaikelių pravoslaviją, geriaus sakant paniekina visoki tikėjimą. Mat vaikelis nepuhs tuojaus prie pravaslavijos; ale paskui tiktai parduos savo sąžinę, kada jau maskolius pasiulys vietą už tai, kad parmainytu savo katalikų tikėjimą. Toks vaikas prisiklausęs popo pamokslų iszkałoje, o savo tikėjimo nesuprasdamas — atliks be jokio tikėjimo, o pasiims tokį, kurs jam duos gerą vietą — Teip jau matome kasdieniniame gyvenyme. Kad ta iszkała netiek rupinas apszviesti vaikelius, kaip tiktai padaryti juos pravoslavais, tai regime isz virszinjkų pasielgimo. Reikia mokėti už mokslą ant metų 5 rubl., bet katalikus priima ir dovanai, o dar popas nuperka ir kningas kreivatikių tikėjimo. Tas pats vaikelio tėvas, jei papraszo kitoje mokslainėj palengvinti mokestis, tai atsako rusų virszinikas „siųsk savo vaiką į „gelžkelio“ iszkalą, te priims veštui, duos ir kningas, o paskui ir vietą prie gelžkelio.“ Ir tikrai atsirado tokių katalikų tėvų, kurie nusiuntė vaikelius į tą mokslainę. Padarė tai gal neiszmanydami, tai-gi tegul dabar tie tėvai pataiso savo apsirikymą. **Jei tiktai reiks vaikam (katalikam) buti ir tolians ant popo lekcijos kaip buvo lygsziol ir (jo mokslo klausyti), tėvai turi tuojaus atimti vaikus isz tos**

iszkalos. Yra Liepavoje daugybė ir pigių ir gerų mokslainių, kur galima vaikelius gražiai pamokyti, nepažeminant savo tikėjimo. Tėvai nubuskite: kada užaugęs jūsų vaikas paniekins szv. tikėjimą, paniekins ir jus — tadą gal jau suprasite negerai iszmokinę savo vaikeli; bet bus jau vėlu atitasyti. Dabar pasirupinkite gerą mokslą duoti. *Tasai.*

Petrapilis. Gazeta „Pravitelsto. Viestnik“ apgarsino, kad **caras Mikalojus nebepriima dovanų**, kurias jam siunczia žmonės iszkilmingosė dienosė. Nebepriims tadą visokių ikonų, tacų ir tacelių isz aukso ir sidabro, druski-nyczyų ir t. t. Ant tokių dovanų iszdedavo žmonės nemažai piningų, o peľno nekam nėra: tukstanczių tukstantis guli be naudos. Jei kas dabar nori padaryti gerą daiktą dėl caro garbės, tegul pasirupina už surinktus piningus **pagerinti neturtelių buvį savo krasztę, taisyti mokyklas,** aprupinti szpitoles, papuoszti bažnyczias. Teip liepia elgties tas pats laikrasztis valdzios vardu. Vyrai, kurie kraudavo sunkiai uždirbtą skatiką ant tacų ir ikonų, o daugiau keszenen pasrednikų ir kitų tokių ponelių, gali dabar pasinaudoti isz karaliszkių dienų. Gali įrengti savo krasztę buk tai dėl garbės carui labdaringas vietas, žinoma, už savo piningus, teip-kaip ir tacas, nes caras neduos žmonėms, tiktai ims. Piningai vis bus nuo žmonių surinkti, bet dabar ir atidėti ant tų pačių žmonių naudos.

Saratavas. Ruskas mokslas. Saratavo gubernijoje ir apskritai pietinėje Rossijoje yra daug **vokieczyų** teip vadinamų kolonystų (dėlto kad atsigabėnę isz Vokietijos įgyjo czia ukę-koloniją). Tie vokiecziai tikėjimo maiszyto: vieni liuterai, kiti katalikai, bet visi gyvena dailiai ir turtingai. Turi savo vokiszkus rasztus, savo mokyklas, o Saratave yra dvasiszka seminarija dėl vokieczyų-katalikų. Toks gražus vokieczyų-kolonystų gyvenimas nepamėgo Rossijos platintojams, kurie trokszta visur įvesti savo azbuką. Dėlto tai dabar paliepta, kad po visas vokieczyų-kolonystų mokslaines mokytu vaikus ruskoje kalboje, o ne vokiszkoje, kaip pirma. Vokiszikai gali tiktai mokyti tikėjimo dalykų ir savo motynos kalbos t. y. vokiszkos. Tokiu budu

žinoma labai susimažins apszvieta tarp tų vokiečių. Dejuoja dabar vokiečiai, bet juos vis dar ne teip slogina, kaip lietuvius. Musų vaikelis-lietuvaitis visai negirdi mokslainėje savo motynos kalbos, o ir poterius turi iszkalti nesuprantamoje maskoliszkoje kalboje. —

Kaukazas. Mokslo trukdymas. Ant kaukazo kalnų didesniuose miestuose gyvena daug armenų. Nesenei jie dar tepapuolė po rusų jungu ir lygsziol tebegyveno savotiszka, nors ir priklausė Maskolių valdžios. Turėjo savo mokyklas, o budami darbsztus ir gudrus turėjo ir piningu užtektinai. Gerai jiems buvo, tiktai neilgam. Pavydėjo maskolius armenams jų gerovės ir pradėjo visaip juos varginti, nors jie ir skaito savę kaip ir pravoslavnais (skyriasi tiktai nuo maskolių pravoslavijos). Įpatingai graužė maskolių akis daugybė armenų mokyklų, kuriose mokina vaikus pagal savo budą. Tarp armenų pradėjo ir maskoliai statyti cerkvines szkałas, bet vaikų niekas neatsiųsdavo. Ilgai tadą galvos nesukdamas paliepė maskolių rėdas, idant tuojaus butu uždengtos visos armeniszkos mokyklos. Pasakyta — padaryta. 19,235 mokitinių (bernaiczių ir mergaiczių) iszmesta isz mokslainių, o 527 mokytojų palikta be vietos. Tai dėjos praėjusiuose metuose. Paskutiniuose metuose buvo padėta ant užlaikymo tų visų dabar uždarytų mokyklų 263,015 rubl., po tiek pat ir pirma iszleisdavo. Tuos visus piningus sudėdavo patįs armenai, nepraszdami nuo maskolių nė vieno skatiko . . . . . Ir suprask dabar, kad maskolis tikrai nori žmones apszviesti. Maskolių noras visus gyventojus pamuszti po savo jungu. —

Rymas. Italų karaliaus Umberto, gyvastis kabojo nesenei ant sziaudelo. Važiavo jis atviroje karietoje į susirinkimą ant miesto pleciaus. Žmonės buriais stovėjo isz abiejų pusių gatvės. Teip bevažiuojant netiėktai puoła prie karietos vienas vaikas ir kalaviją smega karaliaus krutinen. Karalius paszoka ir kalavijas nekludė. Žmonės ir palicija tuojaus suėmė tą menką razbainįką — jo vardas Acciarito, 24 metų. Karalius nuvažiavo tolyn, lyg tartum nieko pikto nematęs. Tyrinėja dabar, ar neras daugiau kaltinįkų . . . . Matyt, kad ne vienoje Rossijoje užpuldinėja ant tų, kurie neszioja ant savo galvos karaliszkus vainikus.

Paryžius. Nelaimė. Po szv. Velykų atsitiko Paryžiuje didelė nelaimė. Susirinko vienan naman daugybė didelių ponų o dar daugiau ponų ir panelių — isz viso apie 1500. Buvo tai bazaras arba susirinkimas pasilinksminti ir piningų sumesti dėl neturtelių; buvo tai labdaringas sueimas. Linksmiai besibovojant pakilo balsas: „dega, gelbėkite“. Visas sueimas puolo prie durų. Czia pasidarė toks sumiszimas, kad vieni kitus po kojų minė, besiversdami laukan. Bet nedaug teissigelbėjo: vienoje valandoje visus namus apėmė didžiausia liepsna. Sudegė 150 žmonių. Kunai buvo taip sudegę, kad daugalio ir pažinti nebegalėjo. Tarp sudegusiųjų atsirado ir Austrijos ciecorienės sesuo. Visas Paryžius apsidengė žėlaunais rubais. Pats prezidentas pribuvo ant pamaldos puikiausion Paryžiaus bažnyczion Notre — Dame,

Petrapilis. Ciecoriaus vieszėjimas. Velykų nedėlioje aplanke rusų carą Austrijos ciecorius Pranciszkas-Juozapas. Lūkė jo Petrapilis, gražiai pasipuoszęs, puikiai-gi ir priėmė: visi žmonės su guodone lenkė galvą pries seną, visų gerbiamą ciecorių. Kaip mylėjo jaunasis caras seniausį Europos ciecorių, tai jau žinomas daiktas — karaliszikai, mums ir suprasti sunku; bet ką sznekėjo vainikuoti ponai — ir mums gerai žinoti. Sakė jie vienas kitam, kad **trokszta pakajaus** ir žmonių laimės. Duok Dieve, kad tai butu jų **tikri norai**. Petrapilyje bevieszėdamas ciecorius Juozapas tikrai neužmirszo ir nuvargintų — padalino nors po graszelį. Paliko Petrapilio neturteliams 3000 rubl. Pałociaus tarnams („ant ałaus“) 2000 rubl. Austro — Vengriszikai labdaringai draugystei Petrapilio miestę 1500 rubl., o Odessos miestę 500 rubl., katalikų bažnycziai 1000 rubl. — Davė tiems, kurie buvo jam artimesni, ir už tai acziui; kitas valdonas ir to gal nebutu padaręs. —

Ar brangi vaina (karė)? Vienas mokytyas vyras suskaitė kiek kasztavo karės musų laikų, kurias dar atmena daugumas žmonių. Pradedant nuo musztynių ties Sevastopoliu lyg paskutinei rusų karei su turkais t. y. par 45 metus nužudyta viso labo 2,300,000 (2 milijonų) žmonių, o isztraukta

40,420,000,000 piningų (40 milijardų). Sevastopolio karė užmūšė 750,000 vyrų, o kasztavo 7,000,000 Fr., turkų su rusais karė paguldė 200,000 žmonių už 2,000,000 Fr. Tan skaitliun nepaimti kareiviai, pažeisti karės laikę, kurie paskui numirė isz tų žaizdų. Teip-pat nesuraszytos motynos, paczios ir seseris, kurios beverkdamos savo mylimųjų su-trumpino savo gyvenimą, Vis tai butu galima sunesztiti ir suskaityti. Bet kas galės pasverti ir pasakyti, koks brangumas tų aszarų, kurias iszliejo nekalti žmonės ne-laimių apsiausti . . . . . Pasakyk dabar, skaitytojau, ar brangi vaina? . . . . .

Glasgovas Skotliandijoje. Lietuvių krutėjimas Skotliandijoje kaskart auga ir patis angliszki laikraszczei nepraleidžia mažiausios aplinkybės kas link lietuvių krutėjimo ir giria juos už vienybę ir prisiriszimą prie katalikiszko tikėjimo. Pp. Benediktas Szyrvidas ir Jonas Lebedys par dvi nedėli važinėjo po Skotliandijos miestus ir miestelius prikalbinėdami lietuvius, idant užsiraszytu prie draugystės ir lietuviszkos parapijos. Žinoma, nemažai atsirado ir tokių tamsunų, kurie isz pradžios nė klausyti nenorėjo apie tą, bet kad jiems tapo iszreiksztas nepagirtinas lietuvių padėjimas Skotliandijoje ir ko jiems nedatenka, tuojaus daugumas mažonei prisilenkė ir prisiraszė prie draugystės, o visi prie parapijos. Vardą naujai draugystei davė szv. Kazimiero, o sąnarių lygsziol suraszė apie 300 ypatų, tamę skaitliuje yra vienas kunigas pavardę Helget's, gimimu isz Vokietijos. Draugystės įstatymus iszguldė į angliszką kalbą Liverpolio vyskupo sekretorius kun. Hughes, kuriuos Glasgovo vyspupas paržiurėjo ir užtvirtino. Visotinis susirinkimas draugystės sąnarių ir parapijonių buvo atliktas 20 dienoje pagal programą, atspausť Glasgovę. Ant susirinkimo pribuvo 159 sąnarei, nes lietuvei, kurie yra apsigyvenę tolesniuose miesteliuose, tikt po keletą sąnarių nuo savęs atsiuntė. Tamę susirinkimę ėmė dalivumą ir Anglijos kunigai, kurie myli lietuvius už jų padorą elgimos ir padeda jiems kuom tikt galėdami.

- 1) Pirmiausei prabylo kun. Helget's apie susivienyjimą ir reikalingumą vienybės lietuviams apsigyvenusiems Skotliandijoje.

- 2) P. Szyrvidas skaitė ir išguldinėjo draugystės įstatymus.
- 3) Petras Dalbokas kalbėjo apie reikalingumą lietuviams mokslo, apsiszvietimo ir lietuviszkos parapijos Skotliandijoje.
- 4) Adomas Paklauskis kalbėjo apie reikalingumą Skotliandijoje lietuviu kunigo, apie tvirtą laikymasi katalikiszko tikėjimo ir priderantį pildymą bažnyczios įstatymų ir apeigų.
- 5) Ant gało p. Szyrvidas praneszė, kaip gudų valdzia kankina musų žmonės ir apsakė atsitikimą su Mintaujos mokytineis. Ant to praneszimo sujudo visas susirinkimas: isz vienos pusės su skausmu szirdyje, o isz antros su džiaugsmu sveikino mintaujiszkius mokitinius už jų tvirtybę ir narsumą, patijs stiprindamiesi dvasioje jų paveikslu.

Pirmsėdziu tapo iszrinktas kun. Petras Helget's, jo pagelbeninku Jonas Lebedys, sekretorium Benediktas Szyrvidas, kasierium Juozapas Leszczynskis, prižiūrėtoju komitėto L. Sarafinas.

Kunigui ant pragyvenimo sutarė mokėti po 14 svarų szterlingų kas mėnesį t. y. 140 rub. Kunigui iszpułs lankyti 6 miestelius, kuriuose yra apsigyvenę lietuvei maždaug didesniamę skaitliuje. Lietuviszka parapija neparplaczei traukias: toliausei trys mylios, tikt vieno miestelio Litos tolumas nuo Gliasgovo iszneszia 10 mylių, kuriamę nemažiai randas ir lenkų isz Austrijos. Į busencią lietuviszka parapiją užsiraszė 460 ypatų (nes apsigyvenimas dar ne visu yra žinomas), neskaitant moterų ir vaikų. Lietuvei apsigyvenę Londone jau susilaukė kunigo isz Suvalkų rėdybos, ir kartu su lenkais nusamdė nuo airiszių (irlandiecių) bažnyczią ant dvylikos metų. Liverpolije ir Menczesteriuje lietuvei turi Anglijos katalikų bažnycziose po vieną altorių, aprėdalus; bažnytinius indus ir karunas. Kun. Hughes kas antrą nedėlią tuosę miestuose laiko miszias 10 adynoje ir sako jau lietuviszkus psmoksłus. Gliasgove, parapijoj' szv. Jono baigia muryti naują labai

gražią bažnyčią, prie kurios ir lietuvei nemažai prisidėjo. Lietuviszka parapija bus prie tos bažnyčios, o kunigas turėtų gyventi abejoj' klebonijoje su kunigais anglikais, kurie su džiaugsmu ketina priimti ir laukia jo pribuvimo. Rugsėjo mėnesyje bus paszventimas tos bažnyčios, dėlto lietuvei norėtų ant tos iszkilmės turėti jau savo kunigą. Nelaimė tikt kad Gliasgovo vyskupas nesutinka primti lietuviu-kunigo ant visados, vienog missijas dėl lietuvių atlaikyti kasmetą par du mėnesiu leidžia ir apie tai rupinas. Isz Lietuvos kunigų rasit ir ne vienas pasiskubintu su dvasiszka pagalba dėl savo sąbrolių, svetimoje szalije apsigyvenusių, duokime nors kun. Stakiala, kurs jau užrubežyje sėdžia, ale Gliasgovo vyskupas nori savo seminarijoje užauklėti jiems kunigą-lietuvi, dėlto ant visų jų maždavimų atsako: „Tegul atvažiuoja isz Lietuvos studentas arba klierikas isz lietuviszkų seminarijų, o asz priimsiu jį į Gliasgovo seminariją ir už keturių metų ar angszcziaus turėsite savo kunigą-lietuvi.“ Ir isz tiesų, kiek tai kartų atsitinka, kad klierikas-lietuvis isz savo valios apleidžia seminariją bandyti savo paszaukimą, o paskui susimislyjęs vėl nori pagrižtu į tą pat seminariją, bet maskoliska valdžia anto jau nebesutinka. Tokius tai su geru liudijimu rektorius seminarijos, kurioje ėjo mokslus, Gliasgovo arcivyskupas mažonei priimtų į savo seminariją, dėlto norintiems pasiaukauti savo sąbroliams svetimoje szalyje ir tam tikslui susineszti su Gliasgovo arcivyskupu, paduodu szitai jo antraszų:

Right Rev. Arcibiskop Eyre D. D.
160 Renfrew Str. Glasgow.

Tuotarpu-gi Gliasgov lietuvei rengias perstatyti savo reikalus szv. Tėvui.

K. Strelankis.

Praszome į tašką!

Prisizūrėjus gerai skruzdėlynui, galime pamatyti, jog skruzdėlė — darbinikas, pats vienas negalėdamas paneszti, ar pavilkti kokios szakelės, supraszto į tašką daugiaus darbinikų ir su jų pagalba nutesia ją į atitinkanczią vieta.

Į tam panasiją talką ir asz žadu supraszyti savo sąbrolius skruzdėlės — lietuvius. Kokia tai talka — tuojaus iszaiszkinsiu.

Daug yra tikrų Lietuvos vaikų, norincziųjų darbuoties ant raszliaviszkos dirvos, kurie vienog mažai, arba ir visai nesidarbuoja vien dėlto, kad neturi atsakanczio tam darbui apszvietimo ir nenori niekų teplioti, — antrai dėlto, kad pamėginę raszyti turi mesti į szalį pluksną, nes pristigo lietuviszkų žodžių. Bet labai daug yra ir tokių, kurie raszo nežiurėdami ant žodžio stokos, o žodžio pritrukus, kała naujus visai neatsakanczei, arba ir visai nereikalingai, nes yra tam tikri lietuviszki žodžei, tiktai — jam nežinomi. Ir teip vieni tą patį žodį kała vienaip, kiti — kitaip ir tokiu budu mūsų raszliavoje prisirinko tokia daugybė naujei nukaltų žodžių, jog žmogus nežinai, kaip turi iszeiti isz to žodžių liabirinto.

Priežastimi tos nelaimės yra gero lenkiszcai — lietuviszko žodyno stoka.

Bet kad žodyno stoka, tai reikia jį sudėti, o sudėti ne szejpiau žodinėlį vaikams pasakas apsakinėti, bet visai gerą, tikrai lietuviszką žodyną, kurį į rankas paėmus kiekvienas galėtu atrasti reikalingą sau žodį isz kokios tiktai norės mokslo szakos.

Suprantamas yra daiktas, jog tokiam žodynui sudėti vienas žmogus netesės: turi, mat, pažinti ir svetimasias kalbas, idant galėtu atskirti barbarizmus nuo tikrųjų lietuviszkų žodžių; turi parkramtyti ir visas mokslo szakas, idant galėtu sudėti atsakanczius tam lietuviszkus žodžius; turi gerai susipažinti su visomis lietuviszkomis tarmėmis, idant galėtu suraszyti visus sinonimus ir kalbos savotiszukumus ir tt.

Jei vienas netesės, tai gali tam veikałui nuveikti tesėti keli, kurie susidėję į vieną atsakys tam teip naudingam ir reikalingam užduocziui.

Teip pagalvojus, menka skruzdėlė, negalėdama pati viena to reikalo atlikti, praszo Tamstas visus į talką.

Paėmus patį gerąjį lenkiszką žodyną, skruzdėlė pagal savo iszgalių suraszys visus žodžius raidės „A“ ir jiems atsakanczius lietuviszkus su szijų savotiszkybę, paskui paleis

tą raidę į kelionę — svieta pamatyti ir savę parodyti. Jei raidė užeis pas ką ant nakvynės, praszome jes neiszvartyti į lauką, bet gerai visaip iszvartyti: kas žino kitonsiszką žodį, teparaszo tenai ir užžymi, kokiam krasztę teip sakosi; žinodamas kokio žodžio ar mįslės savotiszką isztarimą, teužbrėžia ir tą, teip-pat pridėjus vietą, kurioje teip isztaria; jei žinos žodį, jau senai iszėjusį isz gyvosios kalbos, te nepalieka pas savę, bet teatiduoda vieszniai; atradus naujėi nukaltą žodį, bet neatsakantį tikrai lietuviszkai kalbai, tenukała kitoniszką labiaus atsakantį ir paaiszkina raidžią „N“, jog tai yra neoliogizmas — žodžiu sakant, tepriededa visas savo iszgales žodynę kuogeriausį sutaisyti.

Pakol raidė „A“ keliaus po svieta ir sugrįsz į savo gimtinę užgims su Dievo padėjimu ir raidė „B“, o tai keliaujant „C“ ir tt. Tokiu budu visos raidės, pasivieszėjus pas Lietuvos vaikus pagimdys pilnai pilną lenkiszka-lietuviszką žodyną, kurį gaų gaui padailins ir apgerbs du-tris mokslo vyrų-lietuviszkos kalbos mylėtojei.

Tiesa, sunkus tai darbas, jo užbaiga ne veiki, bet kad Lietuvei sako: „nebuvęs skruzdėlė, papuszės neprikrausi;“ „žemės nearęs ragaiszio neragausi“, tai jau namanau, jog ant skruzdėlės balso atsiszauks brolei lietuvei ir atnesz į talką savo iszgales, o visa Lietuva, ir szimtmeziams praslinkus, dar pasakys mums: „Acziu jums vaikelei.“

Skrudzėlė.

Musų rasztai.

„Apžvalga“ paskutiniame savo N patalpino p. Lietuvos Viturio: „Lietuvos tautos mokytojų klaidos“ (pagal manęs reiktu pasakyti: „klaidos mokytojų Lietuvos tautos“). P. Viturio žodžiuosę randame daug tiesos, ir dėl to užsime-name Lietuvių-raszėjams, kad teiktus apsvarstyti, Lietuvos vaikai, sako jis, mokus daugiausiai nuo savo motinų vos ne vos slebizuoti lietuviszko raszto žodžius, nes nė pradinų mokyklų neturime, nė mokytojų į namus samdyti maskoliai mums neleidžiu. „Dėlto padarytos staigiu žing-sniu atmainos lietuviszkoje literaturoje netikt neatneszė

apszvietimo prastesniai mūsų liuomai, bet da apsunokino ir atgražino nuo apszvietimo. Musų vaikų **mokytojos** (gal but vietomis ir mokytojai) niekamę neiszsimokino naujosios literatūros, kokią musų **rasztininkai** da visi moka, kaip reikia; arba vieni rasztininkai suraszybos atmainomis suka po kairiai, o antri po desziniai. Daug apie tą nekalbant pasiklauskime musų Lietuvos motinų, kurios paczios savo vaikelius mokina: ar neapsunkinimą joms padarė rasztininkai iszmesdami „L, l“ subrukszmeliu? Rodos, jog tai mažmožis ir be jokios vertės. Bet paklauskime lietuvių motinų, kurios paczios savo vaikus mokina, ar isz jų bent viena žinos, koku budu ir priesz kokias litaras galima ir be brukszmelio vartoti storą isztarimą litaros „l“? ar bent viena žinos, kurios litaros saubalsės, katros dvibalsės, katros plonosios ir tt. Galėcziau isz augszto padėti 100 rubl. o esu pilnai užtikrintas, jog 100 rubl. nepragrajisiu. Tokiu budu **musų mokytojoms** tik painybę padarėmė su iszmetimu „l“. Antra da sunkesnė koronė dėl tokių mokytojų iszmetimas sz, cz ir priėmimas š, č. Tegul bent ant tyczių viens iszbando tą patirti. Tegul kur užtikęs motyną arba kokią vyresnią mergaitę bemokinant mažus vaikelius skaityti pakisza jai tokią kningelę, kuri su š, su č ir su **laukas** ir papraszo perskaityti bent kelias eileles, o tuojaus parsitikrins, jog anaipol nemislyja tas litaras kiteip vadinti s, c ir **liaukas**. Dėlto pagal mano nuomonę ir žiurint ant vargo mokytojų, kurie patis neturi jokio augsztesnio pamokinimo, kur but galėję prasimokyti suprasti bent kiek daugiaus naują literatūros žingsnį, reikėjo dėl **žemosios liuomos** visiems rasztininkams prisilaikyti senovinio budo raszynę teip ilgai, iki bent bus pavėlyta spauda musų pusėje. O tadą bent elementorius ir lietuviszka kningelė galės be baimės palicijos pasilikti ant stało. Tadą bus galima daugiaus ir rankvedžių sutaisyti dėl musų prastų pradžios mkytojų ir jų mntinių. Prie to gal ir kokia atmaina įvykti, kad bent patiems nebus užginta viens kitą savo namuose pamokyti, kas szendien yra kuoasztrausiai užginta.

Musų rasztininkams ir tautos vadovams visu pirmu turi rupėti, kad tamsioji lietuvos liuoma kaip nors greicziaus

but apszviesta. Rodos ta mįslis ir laikraszcziuosę raszoma ir kningelėse, bet isz grunto patįs tie raszybos dalykai ir vaisiai parodo, jog ne dėl tamsios liuomos dirba, o tik dėl apszviestės. . . . Asz visai nesu prieszingas nė „l“ be brukszmelio, nė š ir č. Inteligentai sau raszos „Varpą“, sau patįs jį ir skaito, mažiausiai man apie tai rupi. Bet „Ukininkas“ su priedais ir „Tėvynės Sargas“ yra dėl prikėlimo tam senesniosios liuomos . . . Europoje žargonavimas literaturos ar tai raszyboje, ar žodžių kulvercziuosę yra apverktina nelaimė dėl lietuviszkos tautos; suteikti apszvietimą tamsiems be mokslinczių ir be mokytojų brukaus vien tik rasztininkų „manijas“, o ne palengvinimą dėl saumokšlių lietuvių nieks daugiaus, kaip maniją ir beprotystę yra.

Po tais žodžiais „Tėvynės Sargas“ drąsiai pasiraszo ir steigsis savo paklydimą atsitaisyti. Ne p. Vituris jam atvėrė akis, bet isztisų metų praktika, prisžiurėjimas artie skaitytojams netik „T-Sargo“, bet ir kitų laikraszczių. Mokyti, mokyti, raszyti, kad visi suprastu — tai mūsų paskyrimas! Čze vienas tik keblumas iszeina: suprantame, kad kuoveikiausiai reikia praplatinti lietuvių protą, o tam geriausias dalykas — apsakinėjimą grynų mokslų: Istsrijos, Geographijos, Phyzikos, Chemijos, Agronomijos, apie gamtą ir tt. Bet dienos rupescziai teip akis svilina, teip griaužia pakauszi, jog vargu susiturėti anų neužlietus, o užlietus saiką žinoti. Teip žmogus ir turi užgulę vieną publicistiką. Vienog augszcziaus palinėti nuo pat pradžios. Ilgainiui, rasit duos Dievas ir jų neapleisti. Troksztancziu lietuviams szviesos praszome apie tą atminti.

V.

Kałbos dalykai.

P. Embė „Tėvynės Sargė“ (1 n. 2 m. 35 pslp.) sako, buk žodis **karta** niekur nevartojamas prasmėje lenkiszko **pokolenie**. Tai netiesa, Suvalkų gubernijoje Naumiesczio pavietę yra skirtumas tarp jaunosios ir senosios žmonių kartos. Bet ką lenkai sako **pokolenie Judy**, arba **pokolenie Benjamina**, toį prasmėje teisingai negirdėjau sakant žodžio **karta**. Bet minėtam krasztę **kartą** vartoje szitokiuosę

sakiniuose: 1. **Mudu su Jonu** ėsava giminės ketvirtos kartos. 2. **Pirmą kartą nuėjęs į miestą nieko nepelniau;** arba tankiaus: vieną kartą arus pudymą nekas bus naudos. Prie skaitlinių tas žodis tampa vyriszkos gimties: **ten buvau du kartu, tris, keturis kartus.**

Ir be skaitlinių: **kartais sziteip atsitinka.**

Ar negerai kasžin butu įvedus „Tėvynės Sargę“ tam tikrą vietą lietuviszko žodyno medegai? Žmonės isz įvairiausių Lietuvos kampų galėtu paraszyti kaip pas juos vartojamas koks žodis; kitas perskaitęs vėl atraszytu, kad pas juos neteip. Tokiu budu ir raszantiems į laikraszcius butu didelė pagalba, ir skaitytojams palengvėtu suprasti žodžius svetimo kraszto raszytojo. O ateitėje žodyno sustatytojas turėtu pluosztą medegos. Tik szios dalies sandarbininkai privało **tikrai**, rupestingai įsiklausyti į žmonių szneką negū pirma paraszys į laikraszti, ir sakinis padėti tikrai isz žmonių lupų girdėtus bei užsiraszytus stacziai isz gyvos kalbos. Neprider paduoti vien žodį ir jo lenkiszką ar rusiszką reiszkimą, ale be to visai apseinant, paraszyti gyvus sakinius, kuriuose žmonės tą žodį isztaria. priegtam neklausyti žmonių megstanczius kningas skaityti arba su poniszkais suseinanczių tankiai, nes tie dažnai prisisavina nuo inteligentų ir melągingą žodį. P. B.

Gromatas szv. at. Vyskupo Vołonezauskio.

Motiejus - Kazimieras Vołonezauskis, isz Dievo ir Apasztoliszko Sosto mylistos, **Žemaičių vyskupas**, musų numylėtiems Kristuje kunigams pasveikinimą Vieszpatyje!

Su didžiu džiaugsmu atsižinojome, kad daugiosę parakvijose žmonės apsiėjė užlaikyti pilną prisiturėjimą nuo degtinės (arielkos). Pripažindamas tai nusidavus per Dievo mylistą ir karsztą darbavimos kunigų, turiu viltį, visos mano vyskupystės aveles seksint paduotą paveikslą ir padarysint pertatai Mums tikrą džiaugsmą ir visam dangui linksmybę. — Tamę tarpe, kad nebutumėme panaszus į parizeuszus, kuriems Kristus Vieszpats iszmėtinėjo: jog „ant kitų andeda nasztas, o patis nei pirsztu nenori jų

priliesti“, apskelbiu visiems mačoniems Mums Kristuje kunigams tą maną karszcziausį linkėjimą, idant ir patįs negertu, nei kitiems nerodytu degtinės (arielkos) arba romo, ir pertatai iszparodytu, jog „facti sunt forma gregis ex animo“. Duota Varnuose 1858 m. spal. 11 dienoje. N. 1785.

Kada-gi dar atsitinka nusidavimai, jog svietiszka vyresnybė skundžiasi ant vartojimo per kunigus gvaltingų tarpų prie įvedimo blaivystės, antru atvėju jums, mieliausieji Kristuje, perdedame, idant visiszka aplinktumėt tarpus, Dvasiszka Valdžiai neprideranczius, o steigtumitės padauginti moraliszka įtekme prie darbavimos, atmindami, jog vartojimas phyziszkos galės, nurodo ant moraliszkos galės trukumo kunigę. — Duota Varniuose 1859 m. kovo 7 d. N. 635.

Už mačonią mūsų ganytojiszka szirdžiai pareigą skaitome nuleisti szirdingą padėkavonę Kunigijai už nepailstamą karsztą darbavimos dėl blaivystės įvedimo. Idant-gi Vieszpats ir ant ateinanczio laiko stiprintu jusų galę teip didžiai szventam darbui atlikti! Prie to raginame jumus, mieliausieji, prie patvaros, ir idant neatlyžtumėte isz priežasties atkritimo į girtybę, kamę — ne — kamę atsitinkanczio. Mūsų viltis visupirmesniai yra jaunoji karta: szia reikia tapnoti ir tvirtinti blaivystėje, o atsitikimai atkritimo ilgainiui paretės ir pagaliaus visai isznyks. Vienog su szirdgiu reikia iszpažinti, jog dar atsiranda kunigai, nepermanantieji viso svarbumo to szvento veikalų: patįs vartoja spiritinius gėralus, norints maž-daug sekretnai, ir savuoju paveikslu arba nedoru tylėjimu naikina iszganingą darbą nevien savosę, bet ir aplinkinėsę parakvijosę. Ant tokių atnaujiname stipriausį reikalavimą, idant atsižvelgtu ant atsakymo priesz Dievą, kurį ant savęs ansitraukia už vylų ir naikinimą teip svarbaus veikalų. Už tikriausią tiesą turime, jogiai kokia blaivystė parakvijoje, tokia ir klebono verczia: geriausieji klebonai visumažiausiai laiko savo parakvijoje girtuoklių. — Duota Varniuose 1860 m. 30 d. sausio N. 209.

KK. Dekanams pridera sergėti ir jausti, kaip kurioje parakvijoje platinasi blaivystė ir praneszti man apie

darbsztumą arba apsileidimą kunigų dėl blaivystės. — Duota Varniuosė 1860 m. kovo 18 d. N. 642.

Isz lenkiszko vertė Antanas Dailidė.

Motiejus-Kazimieras Volonceauskis, isz Dievo miela-szirdystės ir szv. Apasztoliszko Sosto mylistos, **Žemaczių Vyskupas**, mieliausias savo aveles szirdingai sveikina!

Jau dveji metai sukako, kaip Dievas loską blaivystės apsiautė mūsų žemę ir didį stebuklą akysę mūsų padarė: szimtai tukstanczių pijokų suvisu liovėsi gerti arielką, pametė savo blogą papratimą, isz pat gerklės peklos iszspruko ir pagrižo prie Dievo Sutvertojaus savo, isz džiaugsmo ir linksmybės visų szirdis sudrebėjo, visi aiszkiai pažino liksziol buvę aklais ant savo dvasiszko ir kuniszko peño, visi vienu balsu atsiliesdė: „Užtiesa czia cudauna Dievo loska, czia balsas isz pat dangaus atvėrė ausis ir akis žmonėms vargdienėliams — žemacziams ir lietuviams, kurių garsas prasiplatino maž-ne visoje pasaulėje, ir duok Dieve, kad ir vaisius tokius pat visur atnesztu tas garsas ir ta žinia garbinga“.

Surinkęs rasztus isz visos Dijecezijos apie užsižadėjusius pijokauti, didžiai nusidžiaugiau matydamas, jog avelės katalikiszkos paklausė balso Bažnyczios ir jos Dvasiszkos vyresnybės; kur-ne-kur tiktai paliko pijokai, kai pelai isz grūdų iszsisikiszę, su skausmu turiu iszpažinti, jog pavietuose Kauno ir Raseinių didesnis skaitlius radosi pijokaujanczių. Nelaimingi tie žmonės ne ant vienos pijokystės yra atsidavę: yra jie vienkart blogi katalikai, tankiai bliuzniercziai, paleistuviai, nepildantįs pavynasczių krikszczioniszky, iszblaszkytojai savo turtelių, vargintojai savo vaikų, virkdintojai savo namiszkių, piktintojai artymo, bloga veislė pijokystės ir kitų nedorybių — o tai vardai tų paklydusių avelių, apie kurias girdėti nemałonu, o ant kurių veizėti dar baisesniu yra daiktu.

Bet nuo to baisaus paveikslo atkreipę akis ant gerų ir paklusnių vaikų Bažnyczios, iszvysime aveles małonias, kurios iszsižadėjusios apgirdanczių gėrimų veda gražų gyvenimą, daro pakajų namuose, procevoja ir proces savo neapverczia ant nieko, tarp savęs vienas kitam duoda gerą paveiklą dievobaimingumo, blaivystės ir visokių dorybių,

myli Dievą, myli savo tikėjimą, myli ir klauso vyresnybės Bažnyčios ir Dvasiszkų Mokytojų ir teip szventu gyvenimu linksmina visą dangų, taisydami ir sau ten vietą po vargų szio gyvenimo; tokiems katalikams, tokiems dievobaimingiems vaikams mano, isz gilumo szirdies siuncziu mažiausią padėkavonę ir palaiminimą Vyskupiszka: tegul jums Visagalis Dievas palaimina namuose ir laukuose ir kožnamę žingsnyje jusų. Kaip kitą kartą Maižieszius pranaszavo žmonėms Izraėliaus visokius palaiminimus už užlaikymą prisakymų Dievo, teip Mes jumus troksztame matyti laimingais už užlaikymą blaivystės; dėlto sakau žodžiais Maižiesziaus: „Palaimintas busi miestę, palaimintas ant lauko, palaimintas vaisius žyvato tavo ir vaisius galvijų tavo bandos, turtų tavo ir aviniko avių tavo. Paszłovinti kłojimai tavo ir paszłovinti pasturłakai tavo, paszłovintas busi įeidamas ir iszėidamas. Nuleis Vieszpats palaiminimą ant viralinės tavo labai gerą, idant duotu lietų žemei czėsę savo“.

Bet nenoriu su tuomi-gi Maižiesziu siųsti prakeikimo ir ant tų vaikų, kurie neklausydami balso Bažnyčios, tebebijokauna. Meldžiu Dievą, kad ir jų szirdis pajudintu ir patrauktu ant blaivystės; ir jus paklusni vaikai mano melskitės už anus ir meilingai geru paveikslu veskit juos ant gero kelio, o kuodidžiausiai, nepiktinkitės isz jų blogo paveikslo, neklausykit įkalbėjimo pijokų, jog valnu yr pijokauti: **ne, nebuvo ir nebus valnu**, niekas jusų nuo padaryto prizadėjimo neiszvalnins — saugok Dieve nuo to! bukite tamę dalykę tvirti kaip uola, nekrypkit nė į vieną nė į antrą pusę, bet kartą pažinę dvasiszka ir kuniszka peñną blaivystės, turėkitės anos liki gało, tai yra pakol neisznyks lyg paskutiniuos pijokystė ir neužaugs nauja giminė nepažįstanti smoką arielkos.

Persergiu dar, kad saugotumėtės apgavinėjimo žydu, kurie arielką maiszo su alum, arba sumaiszę su kuom kitu vietoje vyno pardavinėja, nes visoks apsigėrimas yra grieku.

Vyliamės, jog tuos žodžius Musų priimsite į savo szirdis ir užlaikysit visi be skyriaus, o asz isz gilumo szirdies jumus sveikinu, žegnoju ir bėgasłovyju, idant loska blaivystės ir mylista Dievo butu su jumis ir patvir-

tintu jumas geruose darbuose ir užsiturėjimę iki galo blaivystėje.

Duota Varniuose 1860 m. 9 d. rugsėjo mėnesio. N. 1619.
(*Ant lietuviszko liežuvio.*)

Isakau visiems kunigams visose bažnyčiose kasmetai Panelės SS. Grabnyčių dieną apvaiksčioti iszkilmingai su iszstatymu SS. Sakramento dėl padėkavojimo Dievui už įvedimą iszganingos blaivystės, vienkart dėl iszpraszyo Dvasios Szv. mylistos tiems, kurie neatsižvelgdami ant bepertrukio szaukimo bažnyčios, tebetviroja senamę paprotyje. Per tą iszkilmę teatgiedie hymną „Te Deum laudamus“ skambinant varpus, tebunie sakomi priderantis pamokslai dėl patvirtinimo tikincziųjų blaivystėje ir užduodamos ant tos intencijos maldos. — Visi tikintieji abiejų lyczių, kurie tą dieną bus iszsispavėdoję, prijemė SS. Komuniją ir pasimeldę ant intencijos bažnyčios, apturės visiszkus atlaidus. — 1860 m. N. 2507.

Isz lenkiszko vertė A. Dailidė.

Svetimi rasztai.

„Girtuoklystė ir naikinimas jos Lietuvoje.“ Maskoliszkas mėnėsinis laikrasztis „Wiestnik Trezwosti“ pernai apgarsino 26 ir 27 kunigo Juozapo Tumo veikalėlį: „ob upotreblenii alkogola Litowcami i o borbie snim“, pasirodžiusį paskui ir skyrimosę kningelėse. Sziuo kartu nepeikiame raszėjo už kreipimos su savo rasztais prie svetimų laikraszčių, nes, matyt, galvoje turėju augsztesnį tikslą, kaip szeļpimas darbais maskoliszkų laikraszčių. Ant 4 puslapiu minėtosios kningelės raszėjas sako: „Asz nepieszii ludnų paveikslų bendro ir szeimyniszko gyvenimo girtuokliaujanczių arba gerianczzių lietuvių; tie paveikslai visiems žinomi, vienodai gimsta visose tautosė, kaipo nepraszalinama pasekmė tos paczios ydos . . . Asz paketinau parodyti tiktai ypatingą ragavimą alkogoliaus Lietuvoje, vildamasis jog tuom tai prisitarnausiu karžygiams — besiantinanczioje karėje su girtuoklystė. Nesigailėdamas dażyvių pirminė girtuoklystė „neskaitomą už girtuoklystė“, t. y. apie perdėjimą gėrimę alaus sziauriniuose krasztuose Sziaulių ir Panevežio apskriczio, plāczei pasakoje

apie girtuoklystę „nenorincią vadinties tuo vardu, t. y. apie gėrimą, o juokai! dėl sveikatos“. Pagal raszėją lietuvei pradėjo manyti apie pritikimą arielkos dėl sveikatos prisiziurėję į augsztesnias, szviesesnias liuomas, kurios tiki, jog karczios arielkos sutaiso pilvą. Neužilgo atsirado žmonės, kuriems rupėjo prikimszti kiszenias praszciokų piningais; jie patvirtino klaidingą lietuvių nuomonę par platinimą iszmislytų gydyklų su arielką. Tokeis vadina židus, visaip gadinanczius arielką dėl padarymo jos gydžianczią ir Palangos aptiekorių Grüninę, praplatusį „trejas devynerias“. „Trejoms devynerioms lietuvei, ypatingai žemaičiai, teip įtikėję, jog ragauja jos iszmokę arielkoje kožnoje ligoje ir sveiki budami; dėlto arielką prilaikas kožnas žemaitis, girtuoklystę tarp vyrų ir moterų, suaugusių ir jaunų esanti baisi ir apverktina, atneszanti didžias ir baisias nelaimias, kaip tai parodo paveiksłai. —

Antrojeje dalyje raszėjas kalba apie naikinimą girtuoklystės kitados, dabar ir neužilgo laukiamąją spirito monopolyje. Kitados naikinimas ragavimo arielkos, padėkavojant Jo Mylistai brangaus atminimo Vyskupui Motiejui buvo ne ant juokų prasidėjęs ir par puspenktų metų (1858—1862) buvo iszdavęs puikiausius vaisius; tiktai užpułdinėjimai baisaus ir kartaus atminimo Muraviovo, Lietuvos generalgubernatoriaus, sutrukdė ir panaikino teip naudingą draugystę, kaip Volanczausko „Blaivystę“. Raszėjas nesutinka su istoriku Briancou, didžiausiųju katalikų ir lietuvių neprietėliu ir ruskintuju, buk „Blaivininkų Draugystė“ būvusi panaikinta dėlto, jog užsiėmę palitiką ir iszrodo, jog ne Volanczauskis, nė kłebonai platindami blaivystę niekur nemislyjo apie maisztus. Atkreipdamas akis ant einanczio laiko, raszėjas mato kariaujanczius už blaivystę vien tik kunigus su mažą pasekmę, džiaugias iszgirdęs paraginimą dabartinio žemaičių Vyskupo Jo Mylistos Mieczislavo Paliulionio (žiurėk jo rasztos No. 5 1896 m.), kurio paklausė daugybė lietuvių; szaukia tadą pasinaudoti isz apsireiszkimo tų gerų norų ir suriszti apreiszkiusiūs į draugystes, žadėdams pirmos paduoti pavyzdį paduodamas „Ustav“ arba

įstatymų draugystės savo perdėtiniais, idant jie pasirupintu gauti Ministro patvirtinimą*).

Raszėjas karszczei steigias iszrodyti, jog tokios blaivinkų draugystės butinai reikalingos, jog be jų nieko nepadarys ir įsteigiami „globėjei (apiekunai) žmonių blaivystės“, kureis bus, žinoma, lietuvių nekencziami miestuose gyvenantys czinauninkai, nemokantįs lietuviszkai, patįs girtuoklei ir neapkencziantįs tų žmonių, dėl kurių gero turės darbuoties. Jų darbas bus ne dėl platinimo blaivystės, bet dėl ruskinimo lietuvių, nes niekaip kitaip negalės darbuoties, kaip tik platindami maskoliszkas kningeles apie blaivystę, įsteigdami skaitymus apie tą patį, žinoma, teipo-gi maskoliszkai ir tt. Parodydamas, jog tas darbas isz priežasties nemokėjimo lietuvių maskoliszkai neatnesz jokios naudos, raszėjas szaukia sugražinti lietuviams užgintą spaudą, pasirodyti priešz lietuvius sąbroleis, apginti nuo veltėdžių-žydu, kurie pelną dėl savęs traukia daugiausei tik isz isztvirkinimo lietuvių, isz prigudinimo anų prie girtuoklystės.

Cze aiszkei pasirodo tikslas veikalėlio: raszėjas, matyt, kaip ugnies bijo tų svetimųjų „globėjų“, kuriems galvoje niekur ne pagerinimas lietuvių, bet savo užsimanymai, o kaipo vaistą priešz juos regi tik iszsiplatinimą draugysczių, pasiliektanczių sąnryszyje su „globėjeis“, pildanczių jų užmanymus, žinoma, jei patįs į savo rankas įgaus globėjų iszmislyjamus vaistus, tai isztikro isztrauks tikrą naudą dėl savęs, dėl blaivystės, apsisergėdami nuo kitko, kas gali slėpties po priedangą platinimo blaivystės ir doros (cnatos). Regis, užmanymas teisingas; lietuvių **szviesesnieji**, ir jų apmastykite tuos dalykus ir bandykite įsteigti draugystes, bandykite iszgauti patvirtimą atvirai įsteigtųjų. Naujasis gubernatorius — tai žmogus szviesus ir girdėties, su plაციomis pažiūromis, su gerais norais, da-gi ir lietuviszką kalbą užsiemęs isz žingeidystės (tikra tiesa); rasint pavyktų.

*) Girdėjome, jog mosėdiszkiai isztikro padarė tokį praszymą, pridėdami įstatymus. Nežinia tik, ko sulauks. Gerai butu gavus nuo jų pasiskaityti tuos įstatymus ir kitiems praneszti; rasint, kas pasinaudotu. *Red.*

Da vieną keistą dalyką randame minimamiamę veikalėlyje, tai: maskolizšką paraszą: „**Kunigas** Josif Tumas“. Yra tai beg ne pirmasis pavyzdis raszyties soviszškai liuomą, prie kurios priguli. Nesakau ir nesprenžiu, ar gal ir ar reikia oficijalizškuosę popieriuosę užmainyti lenkiszšką „ksiądz“ lietuviszku: „kunigas“; bet privatiszkuosę rasztuosę niekas mums to negali užginti.

Beg nebutu naudinga iszvertus į lietuviszšką visą tą veikalėlį?
Tasai.

Nuo senato iszaiszkinimas. Pernai 22 sausio senatas nusprendė, kad žydams valnu įnumauti (arba kvateruoti) valsezionių namuosę po sodas (arba kaimas). Tokiu budu, žydams leidžiasi nusisamdyti sodoje valsezionio trobesę kvatėrai, arba buveinei; bet pirkti, randavoti ir imti į užstatą (zastawa) valsezionių žemę žydams užginta.

Nepavadintiejie mados vedėjai. Nemažai papiktinimo buvo padariusi viena persona, kuri buvo užsimaniusi bažnycioje publiszškai mokyti žmones, kokią kvarmą ir mierą reikia siuti moteriszkosioms rubus. Kiti „mados vedėjai“ publiszškai keikia moteriszkasis už nedėvėjimą kvartuko, už karcziukus, už kukumus, už stanikus ir už visokią poniszšką madą. Bet tai kokia lenkė dėvi poniszškai, tai norints nė piemens nebutu verta, szioks „mados vedėjas“ nieko jai nesako ir dar praeidamas pro szalį kepurę nusimauna atiduodamas „dien dobry“. Ta, matai, siuvėja arba antai ana szaucziaus duktė moka lenkiszškai, tai užtatai jai valnu dėvėti poniszškai; o garbingų ir turtingų ukinikų dukterims nevalnu dėvėti civilizuotųjų szalių drabužių, jos — mat — nėra vertos gražiai, viežlybai ir bent truputį europeiszškai apsidaryti. Neiszmanau, kam jie teip kariauja už sziandienyszczią modą — dėl keno gero? Rasit pertatai „tie ponai“ nori užlaikyti lietuviszšką nacijonaliszšką apdarą? Labai gerai! Bet žinokit, ponai „modinikai“, kad tie „kvartukai“, ir tos „nažutkos“ it maiszai (bė talijos) ir tos „skarelės“ ant galvos, tai ne lietuviszskas apdaras, bet vokiszskas senoviszskasis: senovės

galdynėje vokėtės yra teip devėjusios, paskui pametusios ir priėmusios kitą madą, o lietuvės kasžin kuomet priėmusios tą madą, liksiolei užlaikė. Nuvažiavę gilumon siaurinės Rossijos, rasite mieszczionkas tebedėvint „nažutkomis“, „skarelėmis“ teberyszint ir kvartukus tebenesziojant teip, kad ant apdaro negalima iszskirti jų nuo lietuvaiczių. Szitai, ką teip geidžiate užlaikyti — **vokiszką senoviszkąją madą**, lietuvių valszczionkų ir maskolių mieszczionkų tebedėvimą! O tamstos taretės už lietuviszko nacijonaliszko apdaro užlaikymą bekariaują . . . Viena mokyta vyrą girdėjau sakant: „Žmonių mokytojai kariauja už sziandienykszczios mados užlaikymą, kuri tacziaus nėra lietuviams tautiszka, bet yra senoviszkoji vokiszka, Vokietijoje seniai jau pamesta. Veizdint isz szalies, rodosi tartum „tie ponai“ linki lietuvai, kad jos dukteris apdaro dalykuosę pasiliktu užpakalyje visu civilizuotųjų tautų — šai visas pasaulis sako: „už visos Europos moteriszkas, lietuvis dėvi bjauriausiają apdaro kvarmą“. Skaitęs Lietuvos istoriją, žino koks yra tikrai lietuviszkas nacijonaliszkas apdaras, ir supranta kad steigimos sziandienykszcziai madai užlaikyti neturi jokio senso, nes ji yra nelietuviszka, bet vokiszka. Visuotinai sakant, apdaro ir mados dalykuosę, „žmonių mokytojui“ užtenka gresiant žmones 1) nuo neviežlybo, nepadoraus, gėdiszko apdaro ir 2) nuo brangaus apdaro, ne pagal turta. O kokią madą žmonės pasisiudina sau drabužius (rubus), tesižinai! bytiktai pusnuogiai nevaikszzciotu. Kvartukas yra tai uždangalas amatnikų krutinei ir sterblei prie darbo, ir nesuprantu, kam jis reikalingas bažnyczioje ar vaiszėje. Tai gal ir maliorius, szauczius, murinikus, virėjus ir k. p. pradės keikti kada-nors, kad be kvartukų atstoję nuo darbo vaikszzcioja? Daug geriaus butu, kad vieton tuszczių persekiojimū už tokias ar kitokias madas, „žmonių mokytojai“ paragintu sodieczius prie audėjystės ir namūdarbių drabužių dėvėjimo, prie taupumo (oszczėdnosć), prie blaivystės; nes tai atnesztu žmonėms naudą szioje sunkioje ukiniškams galdynėje. Rubų brangumas priguli nuo brangumo materijos, ir su tą paczią sziandienykszczią maisziszką madą galima silkais, gėlumbėmis ir kaszmirais, ir puikybę prisotinti ir turta pagaiszinti.

Antanas D-dė.

Keidosių Onutė.

Parašė Savasis.

(Tąsa.)

Szita ne tikėta pabaiga labai sulinksmino Keidosius, nes, kaip matyti buvo, poni bažnytinės ulyczios mielą padarė ant jos įspaudį.

Onutė tokiu budu pateko pas ponią ir jau pirmomis dienomis teip mokėjo patiktie poniai, jog ta budavo pažinstamiem kalba:

— O to asz nežinau kas man pas Onutę labjau dabojasi ar mėlynos linksmos kaip žibuoklės akutės, ar tamsus skruostai, ar geltoni plaukucziai ir skaistus vedelis.

O, gal buti, ir tai, jog patinka man ne teip jos veidas, kaip gražus budas ir meilus apsiėjimas. — Tikrai sakau, tiktai czionai Lietuvoje gali rasti tokius žmones.

Reikia vienog pridėti, jog szita simpatija buvo abipusė: Dėl Onutės geresnio žmogaus ne buvo per ponią. — Per tai, žinomas dalykas, Onutė ir klausė ponios noriai ir mokinosi vis-ko gerai. Ir szilto ir miela pasidarė viengugiai poniai pirma tuszcziuosę liudnuosę namuose.

— O to, kas man rodosi Onutę, — užkašbino syki poni mergiszczią, — tu benaudingai daug laiko praleidi, bedirbdama rankų darbus ir apart to, gali buti da, jog tau ir nubosta knibinėti ilgai ar siuvinius ar mezginius.

— Kur nubos, poniute, — ta atsakė, — bet ką daryti, reikia mokintis, reikia dirbti. —

— O to, palaukie Onute, mes pabandysime szitą laiką sunaudoti ir padaryti linksmu. Tai pasakius poni pakilo no krasės ir po kiek laiko atsinesze kningą. —

— O to dabar, tu sau dirbkie, o asz skaitysiu.

Teip pradėjo poni isz palengvo supažindyti Onutę su svarbesniais darbais lenkiszkos literatūros. Rinkdama atsargiai kningos ir vesdama darbą pagal sistemą gerai apmislytą, suvis netikėtai poni dasiekė svarbų mierį: prablaivė mergiszczios galvą ir adarė akis. — Onutė pasijautė savę kitoniszka, nė buvo. — Atsirado pas ją noras,

noras karsztas didesnio apszvietimo. — Umai dabar ji isz lenkiszku versmių pasipažino su abelną Europos literatūrą, su pradžiomis kitų mokslų, bet nesiganėdindama ir szituoju, sudėjo savo galvoje visą plianą dėl tolymesnio savo apszvietimo ir kiek galėdama siekėsi iszpildyti ji. —

Tuom tarpu laikas ėjo savo žaru. Klampus kelias ir tvanai velykų laike, darbai pavasaryje tramdė Keidoszius no lankimo vaikų ir vertė nedelia nuo nedelios atidėti pasimatymą. Teip atėjo ir vakacijos. — Isz visų pusių grįžo namo jaunumėnė į linksmus ruimus laukų, sodų . . . , ineszdamą su savim ir į muro rumus, ir po sziaudinią pastogią, jauną linksmybę. — Mėlini mundurukai, su baltais sidabruotais guzikais, juodos skrybėlės su ilgais abitais, sklido isz miestų į visus krasztus. Ir visur juosius su džiaugsmu sutiko, su iszskėstomis rankomis priėmė ir miela szirdžią vaiszino. —

Nudžiugo ir Keidoszių namai, su grįžus vaikam. Pirmos dienos praslinko, kaip kokia szventė ilgai laukta per visus. Pažįstami, svečiai, giminės . . . mažai davė progos ir atsiziurėti ant vaikų. —

— Ar tu žinant ką, — kalbėjo sugrįžęs isz lauko Keidoszius į pacią, — rupi man dabar tas, jog Onutė prie darbo, prie truso . . . .

— Suprantu! Rupi tau, kad ji gal imti dabar, iszsilepinus, slapyties nuo darbo ir sarmatyties darbo. Ar teip? — pertarė vyrą Keidoszienė.

— Tai-gi!

— Ugi ar tu nieko ne patėmyji namuose?

— Ką asz czion patėmysiu per tolidinius svečius!

— Ar-gi tu ne patėmyjai, jog norint ir svečiai, bet viskas volu ir namuose ir ant kiemo?

— Tai kur szito ne patėmysi . . . nutesė Keidoszius ir apsimislyjo. Szito tai isz tikro jis likisziol ne suprato norius ir patėmyjo. Dabar vienog kaip pati paklausė tai aiskiai atsiminė, jog pirma norins jis ir drucziai bardavosi, vis tik ne galėjo priversti, kad laikytu kiemą szvariai. O dabar ir žodį ne saktus, szvaru. Kvasztelėjo Keidosziui į galvą, jog tai ne kitaip, kaip Onutės parėdkas.

ne spėjamas tik. Gerklė, gerklėje, giesmė, giesmėje tai nieko keisto; ale pabandyk paraszyti tuos žodžius maskolizkomis litaromis. Maskoliai turi tris e: e, ѣ , ѧ ir visos jos netinka iszreiszkimui lietuviszko bałso ѣ ; giesmėje reiktu paraszyti negut: ГѢСМѢЖ ale tokia baidyklė, viluos, neateis į galvą nė vienam; nors ir gerai „gramotnyj“ lietuviui, o lietuvis žemaitis vis-gi neperskaitytu kad ir teip paraszyto žodžio. Raszėjas greicziaus padės vieną kokią e; tadą negalėsi atskirti vieno žodžio nuo kito.

Mokinkimės tadą pažinti ir pabrėžti litaras, musų kalbai privalias, lotyniszka-lietuviszkas, nes maskolizkos teip musų kalbai dera, kaip bałnas karvei; užtat niekam neat-eina į galvą dėti bałną ant karvės, ne ant žirgo. Nedarykime ir mes to. Lietuviszkus žodžius raszyti lietuviszkomis litaromis reikalauja musų szlovė; kam mums skolinties nuo kitų tą, ką savo turime? reikalauja patsai gudrumas, nes to nedarydami padarome saviesiams didelę blėdę. Tikrai! Maskoliai ketina musų kalbą isznaikinti; pradėjo priesz 33 metus nuo užgrėsimo litarų, nuo atemimo, panaikinimo musų kningų. Kaip-gi butu jiems małonu, kokią paguodą turėtu, jei pasergėtu, jog jų norai iszsipildo: lietuviai savo kalbą užmirszta, lietuviai savo litarų nebe-pažįsta!! Ar norite guosti neprietelius? Jei norite, tai esate jų talkininkai, musų pardavėjais, judosziai; ne musų broliai, ale musų lizdo terszėjai!! Maskoliai, pasiremdami ant jusų, klaidingai mislys, jog jų užmanymas neiszėjo ant niekų, o visas dabartinis musų rupestis turi buti apie iszrodymą jiems, jog užgynimas musų spaudos (druko) nė-kokių jiems pageidautinų vaisių neiszdavė ir neiszduos; ļai tadą susipranta paikai, neteisingai padarę ir sugrižta prie proto ir teisybės, — sugražina mums ļaisvę spaudinti ir skaityti kningas. —

Gal da dovanoti nemokėjimą lietuviszka raszyti tam, kurs nēr turėjęs pļuksnos rankoje, o jau suļaukė ketvirto, penkto kryželio; ale nėkaip negal dovanoti tiems, kurie jau moka vedžioti pļuksną po popierių, moka pabraižyti vienas litaras, o nenori prigusti prie pabraižymo truputelį kitokių. Kas moka raszyti maskolizskas b (v), c (s), m

(t), p (r), n (p), u (i) tas moka raszyti lietuviszkas b, c, m, p, n, u, nes jos teip pat raszos, nors kožnoje kalboje, vienodai paraszytos, kitoniszakai vadinas; kitos litaros ir vienodai raszos, ir vienodai vadinas, kaip tai: a, d, k, o; tiktai: g, j, l, r, t, s, v, lietuviszakai kiteip raszos. Ar-gi jau teip sunku prie jų prigusti? ar-gi nėra kam parodyti, kaip reikia ranką suksti, kad iszeitu s? nesunku ir prisiveizdėti ir isz kur, tiktai nesvietiszkas mūsų tinginys vis atitraukia nuo darbo. „Elementorius“ p. A. isz B., „Katekizmas“ kun. Filochowskio ir kiti, „kaip pacziam iszmokti raszyti“ kun. Miliuko, paduoda raszytus paveikslelius, kuriems prisiveizdėjus, lengvai gal savo kalbos žodžius savo litaromis paraszyti. O kad ir butu sunku, kad ir reiktu pridėti truputį rupesczio, atrasti laiką, iszleisti dvi-berlinkį ant popieriaus, plūksnos ir atramento? Paikas? Czia nėra vietos kalbai apie sunkumą! Ko reikia, tai reikia, ir galas! Szeniucziui atėjus, saulė kepina, kaušai sustingę esti, o vienog niekas nedairos, jog sunku: žino, kad nuszienauti reikia, tai ir szienauja; sušaukus žiemos vakarą, randas laikas kasdien kortomis grajiti isz sierinių arba kapeikų; į miestelį nuvažiavus yr' dėl pragėrimo, o veselijosė dėl svaro parako, dėl iszsvilinimo kitiems akių, arba nukirtimo sau pirsztų, — o prisirengti prie raszymo ir sunku, ir laiko nėra, ir piningų nėra?! Tai gėda ir kalbėti.

Nesenei labai pradžiugdė manę vienas jaunikaitis A. Ažuolaitis. Liepiu pasiraszyti, o ans: „ar maskoliszkai, ar žemaitiszakai“? — „Ar moki“? — „Kaip tat! ir asz, ir visi mano kaimynai jau mokame; visus iszmokiau“. Tai tikras pavyzdis mums mokantiems! Ant sąžinės atliks apleidimas gero darbo dėl savo artymo, — neszvietimas savųjų, ypatingai, jei viskas mums labai pigiai atseina. Mokinkimės ir mokinkime kitus!

Vaisxgantas.

Vardan ko lietuviszka dvasiszkija kelia balsą? Nebesziančią žmonės pradėjo ginczyties, kamę atrasti tikrą laimę? Krikszcioniui lengva atsakyti ant to klausimo, nes jam pats Dievas apreiszkė. Jis atsakys: žmonės susilauks galimos laimės, jei savo gyvenimą taikins prie Dievo prisakymų: mylėsi V. Dievą už viską labiau, o artymą.

kaipo pats savę. Santarvė bus visamę pasaulyje, nės jos pamatu yra meilė. Tos tobulos draugystės trokšti įsakė žmonėms Iszganytojas, kad liepė bepaliaubos melsti: teateina karalystė Tavo, karalystė ramybės, pakajaus.

1 Žmonės klausė, meldė, gėsavo, o tos laukianos karalystės kaip nēr, teip nēr, kaip ne broliai, teip ne broliai sau žmonės, kaip nededa galvos užkits kitą, teip nededa. Nekantrūs žmonės ant gašo pradėjo abejoti, beg turi kokią vertę tas kelio pravedimas, beg pasiekiamas, jei par du tukstancziu bemažko metų nesisekė aną įvykdinti? pradėjo tadą jieszkoti naujų kelių. Kožnas szimtmetis po kelius kartus garsino naujus iszmislus, kaipo neabejotiną spasabą padaryti žmones laimingais; didesnis ar mažesnis burelis žmonių su visomis keturiomis puolo su savo galiomis ir turtais įvykdinti ir... užsivylę atsitraukė; juo daugiau tokių praktikų praleidė, juo daugiau rados nusimynelių (pessimistų).

Kamę to viso priežastis? klądingumę naujų kelių, nės vienas tėra tikras „kelias, tiesa ir gyvenimas“, tai — Kristus su savo mokslu. Par ką-gi vienog Jis pilnai nevaldo žmonių gyvenimų? Ne par tavo nepritikimą ir neužtektinumą, bet 1) par mažą žmonių su pilnai laisvą valią sandarbavimos, 2) par nuleidimą rankų, kad nesulaukia pilno įsikunjimo idealų; akliai! juk, juo veikiaus pasiekiamas idealas, juo jis žemesnis, juo jo szvietimas trumdesnis; 3) par sunkų, žmonėms nepatinkantį reikalavimą, kad geroji jų dalis-dvasia vieszpatautu ant kuniszko, gyvoliszko prigimimo. Ne par savo silpnumą, sakau dėlto, kad krikszcionystė, tverdama par du bemažko tukstancziu metų, nesensta, neina silpnyn, bet anaipol, eina tvirtyn ir kas-kart gilyn į žmogaus gyvenimą, vis prisitaikindama prie visokių gyvenimo sąlygų. Jos gyvumas, nemarumas apsi-reiszkkė pagaliaus nelaimingiausiuosę dėl savę laikuosę, nes ir tuomet turėjo po savim didžiąją dalį iszpažintojų. Tuotarpu kiti mokslai isznyksta nesulaukę savo iszmislo-czių ir pirmųjų pasekėjų įkeliant koją į grabą.

Vienog dalis apjakusiųjų žmonių vietoje sudėti savo galias į įvykdinimą Kristaus mokslo, ant vakarykszczių

griuvėsių sparciai vėl stato rytoj' apvirsianczius rumus, kraudami savo nepasisekimą vis ant tų paczių peczių neva senstanczios, perbrendusios krikščionystės, kuri kaip isz tyezių vis szviežia ir jauna gyvuoja dėl žmonių naudos ir gyvuos lyg gało. Apie galutiną krikščionystės likimą nėra ko bijoties: Kristus pasakė, jog „pragaro vartai jos nepergalės“, tai ir nepergalės. Ale isz to neiszeina, kad žmonės galėtu visiszkaie apie ją neatminti, visą rupestį palikdami mažai draugijos daliai, „rėdo apmokamiems tarnams“, kaip „Varpas“ vadina Bažnyczios tarnus. Ne! kožnas žmogus turi rupinties apie tvirciausį gyvenimo pamatą, o krikščionis tą teisingai regi amžiais isztirtoje krikščionystėje, o ne svyruojancziosę, kaskart savo pabudę mainancziosę, aiskaus gało neparodancziosę naujienosę, kuriosę jei atsiranda kas tvirtesnio, augsztesnio, puikesnio, tai isz krikščionystės paimta. Ką padarė krikščioniszka meilė ir mielaszirdystė (nors laiko tamsumas ir tą nekartą iszkreipė), tą parodo bemažko kožnos vistorijos perskyrimas; o kokius vaisius iszduos isz kitur semamos sėklės, to nežinome, o jei kokius regėjome, tai tiktai baisius, prastus: netvarkystę visamę, sumenkėjimą (dekadentizmą) ir tt. (Neužginu tiesos, jog „nėr pikto be gero“, ne isz jo paties iszplaukianczio, ale par tarpininkystę; margasis tyfus — blogas, ale kas anuo persirgo, buk daugalio kitų ligų, kartais ir džiovos nusikratas).

„Varpas“ palikęs tiesas rupinimos apie tikėjimo dalykus „rėdo apmokamiems tarnams“, vėl pyksta, kad jie pildo savo paszaukimo pareigas, gina neabejotinas tiesas, jei kas norėtu pažeminti anas, szaukia, isz broliszkos małonės persargo, idant veltui neklaidžiotu, nežudytu ant tuszczio savo galių, kurias tuojaus ant regimos, jaucziamos naudos gal apversti. Tą jis vadina „kiszimu“ tikėjimo tiems, kurie nori „su mokslu eiti“. Visupirmu, tai ne kiszimas, ale szaukimas, vadinimas, persergėjimas, bet ir to nebutu, jei „Varpas“ tikrai „eitu su mokslu“ kaip žada. Tai labai geidžiamas daiktas ir „rėdo apmokamiems tarnams“, nės mokslas su tikėjimu kits kitą paremia, o nenaikina, abudu auga dėl žmonių gero, kaip artojo, ėkėtojo, sėtojo, leistytojo darbai susiduria dėl užauklėjimo reikalingų musų gyvenimui

vaisių. Iš tiesų vienog „Varpę“ tikro, pozitivizsko mokslo mažai terandame, ale visokių svajojimų gana. Toli nuo karszto Europos krutėjimo mes sekame, jos uodegos įsitvėrę; kas jau senei Europoje praužė ir į užmirszimą eina, tas pas mus pradeda tik rugti. Nesenei materializmas Europoje regėjos pasiekė virszų ir valdys pasauliu, o sziandien jau eina į pastogę, kaip senas daiktas, jogi vietą sparcziai užima — idealizmas. Ir visų svajojimų vienodas galas — sugrįžimas prie senojo Dievo, kurs vienoks, paramžius, kurio vienokios tvirtos, neužvilianczios tiesos. Jieszkok nebieszkvojęs, o niekur nerasi tiek pakajaus ir meilės, kiek pas tikrą krikszczioni. Sztai dėlko tikėjimas reikalingas nevien tik bažnycziose, sztai dėlko neverta užmirszti jo nė gyvenimę, nė rasztuose, netiktai bažnyczios tarnams, ale ir kitiems krikszczionims; ne priverstina užsiimti vien tiktai juo, nės yra daug ir kitokių rupesczių, ale priverstina netrukdyti pasiszventusių skelbimui dieviszkų tiesų, kurias patvirtino savo krauju milijonai muczelninkų, (vertumas ar nevertumas skelbėjo nesumažina svarbumo tiesų). Lenkti tikėjimą kožnam žmogui reikia netik dėlto, kad tai dieviszka tiesa, bet ir dėlto, kad daugalį esame jam skalni. Krikszczionystė visadą ėjo su civilizaciją susitvėrusios, ir dabar teip-pat: gilumoje Afrikos ir Azijos skelbėjai krikszczionystės taiso kelią civilizacijai, ne valnamoniai ar kiti jiems panaszūs. Ne Lietuva, priimdama krikszczionystę, padarė jai mylistą, ale gavo nuo jos mylistą — civilizaciją (Veiz. „Varpa“ N. 8, 1896).

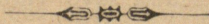
Tai yra tiesos, vardan kurių dvasiszskija pakelia balsą. Nė vienas dvasiszskasis, bažnyczios tarnas, pagaliaus negali tylėti, jai nenori iszsižadėti savo vardo, savo szlovės.

Keletą szitų mislių trumpai iszreiszkiau dėl parodymo, už ką ir vardan ko kelia savo balsą ir lietuviszka dvasiszskija. Matyti tamę norą „vieszpatauti“ ant lietuvių, savę iszsigirti, iszsiauksztinti, o inteligentus pažeminti (veiz. varpą N. 12, 96.) gali tiktai žmonės, kuriems rupi turėti kuodaugiausei užmetimų, nors prisireiktu jieszkoti anų vaidintuvės apskrityje. Asz neatmenu nė vienos vietos lietuviszkuose laikraszcziuose, kur „klėrikałai“ butu pasi-

gyrę jog „Lietuva priguli dvasiszkijai“, lygiai, kaip negalėjo pasakyti p. Garnio sudžia, jog Lietuva prigulės „Varpo“ szalininkams. Lietuva priguli Lietuvai, o nekokiems iszmislocziams. „Pavedimo tėvynės reikaŭ ir jos likimo į katalikystės sargų rankas“ (Varp. 8); niekas nepraszo ir kitiems neleis, nors jie butu varpiecziais, turincziais „pritinkesnij už kitus mokslą ir supratimą apie tą, kaip padaryti, kad broliams butu gerai“ (ibidem). Dvasiszkija nepraszo sau ir kitiems nepripažįsta isz aiszkios priežasties, kad *viena* liuoma nėra kaip negalētu gana padaryti *visiems* tautos reikalams; nė *viena* liuoma negali pasigirti turinti receptą ar užtektiną iszmintį padaryti žmones laimingais. Visos liuomos suneszdamos į kupetą gerus savo užmanymus, paremtus ant prityrimų, savo darbą pagal galės ir mokslo, tegali pastatyti tautą ant kelio į galimą žemiszką laimę ir sujungtomis syłomis stumti ją, nors iszlengvo, bet vis tolyn. Skirstyties į dalis ir eiti kožnam skyrimai, kaip nori „Varpas“ tai nieko doro! Menkos ir be to musų syłos, padalytos bus be jokios svarbos ir vienai vieno dalyko, kurs visiems lygiai brangus yra — *patriotizmo*, nepakels augsztytyn. Veizdėk, kiek jau metų praslinko, kaip subruzdo lietuviai, o da neturi nė vieno rimto laikraszczio, o vis par tą skirstymos. „Mes, mes“!! mus pražudys, „unitis viribus“! iszgelbės.

Kas kaltas, kad nejungias tautiszkos musų galės?

Vaisxgantas.

II.

Patarmės dėl stalorių.

(Pabaiga.)

Skirsnys III.

Sudurimas išdirbinio dalių.

§ 1. Vynis, šrubai ir kyliai.

Medinės vynis įvaromos yra su klejais, dirbasi aštunkantės iš kieto medžio tūkart, kai reikia jas įkalti minkštan medžian; o apaliosios iš minkšto medžio jūba dera kietan medžian įvartyti.

Geležinės vynis tos yra geriausios, kurios lenkiamos nelužsta. Keturkantės vynis du kart stipriaus įkimba medžian už apvaliosias; įrantytosios stipriaus įkimba už plynosias; į galą medžio įkaltos nestiprai teturisi. Pagal stiprumą įkibimo vynių, medžiai eina sekančią eilią: skroblas, ažuolas, ūsis, klevas, vinkšna, beržas, pušis, eglė ir t. t. Dėl nesprogimo, prieš pradėdant varyti medžian druktą vynį, reikia pragręžti kiaurinėle lik pusės ilgumo vynies. Visūse medžiūse, turinčiuose savyje garborinę rugštį, geležinės vynis veikia rudyja; surodyjusios nū pradžios turisi stipriaus, bet ilgainiui rudis išėda medžią ir pertatai įkibimas žymiai pasilpsta; todėl tokiems medžiams jūba dera vynis apcinkūtosios arba apvariūtosios. Kalant vynis medžian, nereikia jų šlapinti vandenimi, dėlto kad greičiaus surudys.

Šrubai du kart stipriaus medžian įkimba už vynis. Dėl nerudijimo, šrubus patepa aliejum; vis-gi medžiams, turintiems savyje garborinę rugštį, geriaus yra paskiriant varinius šrubus. Kad lengviaus butu išukti, šrubą reikia pamirkyti aliejuje arba galą patepti taukais. Galan medžio išuktas, šrubas turisi labai silpnai.

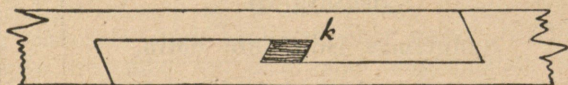
Kyliai vartojami yra tūkart, kai išdirbinys turi buti greitai sugriaunamas ir vėl sustatomas.

§ 2. Sudurimas ilgin ir plotin.

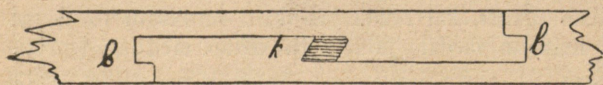
Visūtinai reikia pasakyti apie supjaunamūsius sudurimus, jog jie yra labai sunkūs atlikti, įpatingai norint kad sudurimas

butu taisingas, stipras ir be plyšių. Suduriamosios dalis, reikia, kad butu labai taisingai nuabliūtos po linealu, po vinkeliu ir po cirkeliu: o blogai nuabliavus, nei išymėti gerai nebėra galima. Reikia steigties taisingai užpjauti pjuklu, padrožti kamę priseina kaltu; be rašpilio šiamę dalykę apseina visi gerieji meistrai.

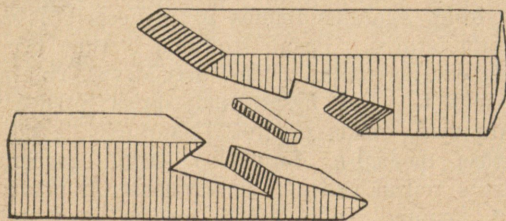
Paprastūsius sudurimus apleidžiu, dėlto kad jie kiekvienam lietuviui yra žinomi; čia parodysiu tiktai ipatesniūsius.

P. 100.

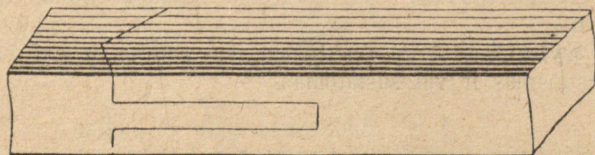
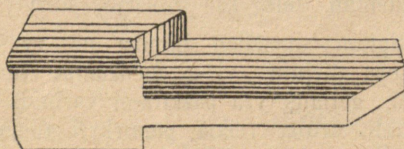

P. 101.

P. 102.

sugriaunamos, arba išardomos. Sudurimas p. 103, su kreivu

P. 103.

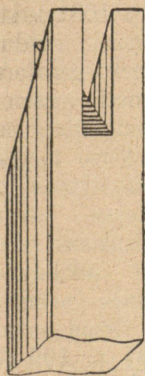
Sudurimas išilgai į spyną su kyliu (v. pp. 100 ir 101.) gali turėties ir be klejū. Sudurus, kyls **k** kie-

tai išivaro. Kiaurinė kyliui įtalpinti turi būti lik tiek erta, kad briaunas **b b** galima butu ištraukti iš špunto. Šis sudurimas ipatingai dera toms vietoms, kurios turi būti lengvai

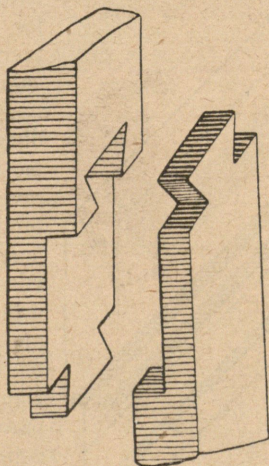

užpjūviu, stipresnis yra už tokį pat sudurimą, bet su tiesiumi užpjūviu, nės jūba nejuda; tečiaus, dėl stiprumo, reikia suklejūti ir susegti medinėmis vynimis.

Sudurimas p. 104, budamas suklejūtas, išturi stabų spaudimą. Pp. 105 ir 106 nereikalauja išaiškinimo. Sukibdymas į plotį,

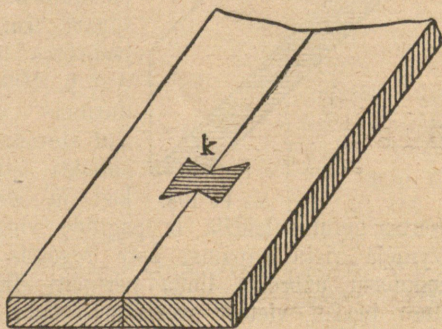
P. 104.

P. 106.

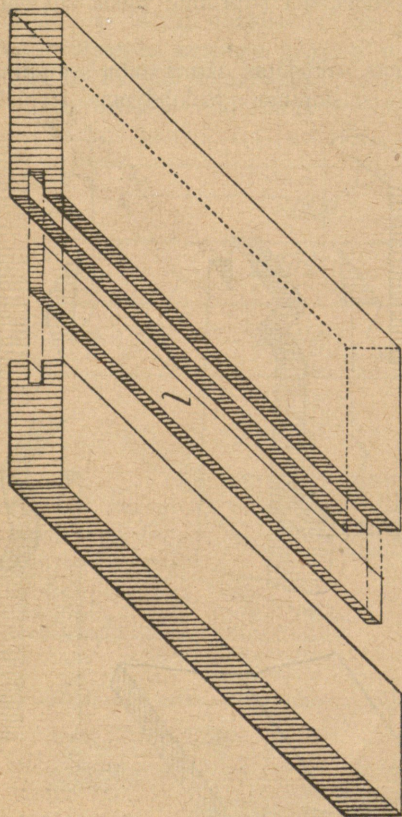

P. 105.

P. 107.

parodytas ant p. 107, vartojasi tiktai labai storoms lentoms (blankoms) į plotį sukibdyti. Sukaba, arba kylys **k**, dirbasi iš

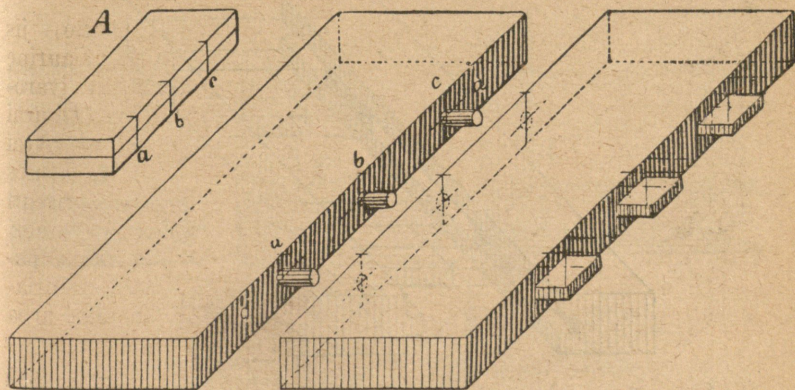
P. 108.

Patpirma lentas gerai suleidžia ir paguldę vieną viršun antros, vinkeliu išymėja vietą capams, kaip regėteis ant p. 109 A.; paskui streikmasu užbrėžia liniją per patį vidurį briaunos — susikryžiavimo bryžių vietosę grėžia arba kala kiaurines, kylius arba capus, įvaro tampriai su klejais. Kyliai, arba capai, reikia kad butu iš kieto ir tampraus sauso medžio padirbti; jie gali buti apvaliniai ar ketvirtainiai (šiūs paskutiniūsius galima, dėl tvermės, užgrėžti ir užkalti medinėmis vynimis).

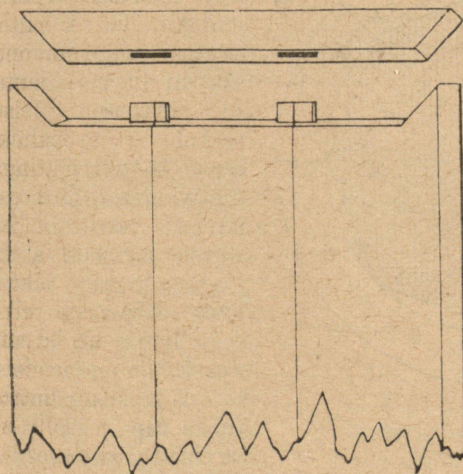
kieto ir sauso medžio, jis turi angščiai itilpti į kiaurinę ir kaltinai (kujaičiu) įvaromas; nepereina jis kiaurai lentą, bet lik pusės tiktai jos storumo. Dėl didesnės tvermės, galima prisegti sukaba k medinėmis vynimis.

Paprastai špuntūjama, padirbus ant vienos suduriamosios dalies špunta, arba ravelį, o ant antrosiosios — briauną; tas budas yra lengviausias, bet turi nekurias ydas: negalima gerai suleisti išdirbinio dalių, neapsergima medžio nū susisukimo (persimetimo), susisiaurina lentos. Daug geresnis sušpuntavimas parodytas ant p. 108: lentas galima geriausiai suleisti, išdirbinys netiek bepaliekti palankus persimesti, įpatingai tūkart, kai špultentis I esti padirbtas iš skerso medžio. Ant p. 109 parodytasis sudurimas vartojasi tūkart, kad storoms blankoms reikia suteikti stiprą sukibdymą, kad jų drėgmės nebijotu.

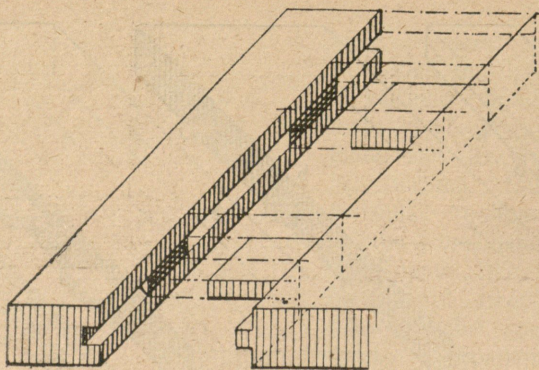
P. 109.

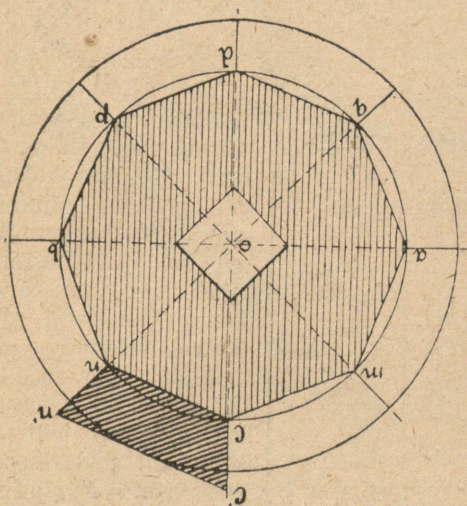
P. 110.

Sudurimą sustiprina, išdirbiniui neleidžia persimesti, išsižioti ir pridūda jam gražesnę yšvaizdą varai (jūstos) galutiniai, kaip ant p. 110 išvaizdinta; tie varai, arba jūstos, gali būti, dėl didesnės tvermės, sušpuntūti, kaip rodo p. 111. Reikia patėmyti, kad capai turi būti padirbti ant paties sudurimo, taip kad sudurimo linija eitu per vidurį capo. Galutinį varą galima andėti ir be capų,

bet su vienu tiktais špuntu, tūkart kai nereikia didelės tvermės. Skersutinius varus, arba jūstas, ipatingai duris ir stalus dirbant, vartojamūsius, kiekvienas gali permąnyti, todėl nei išaiškinimo nepadedu.

P. 111.

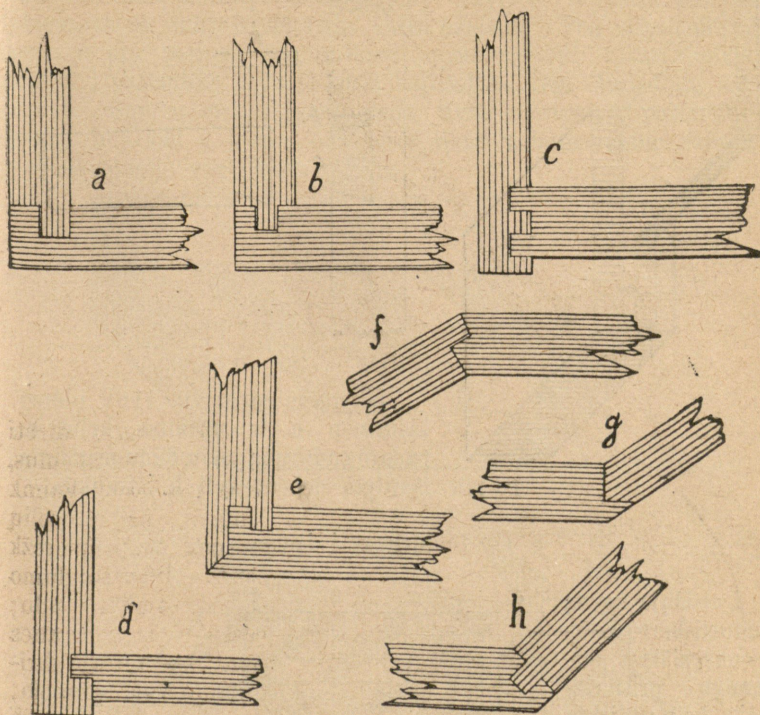

P. 112.

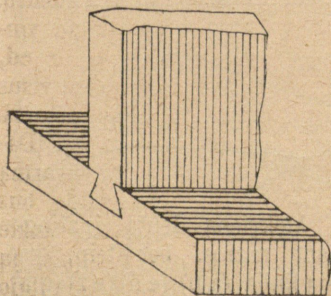
P. 112 mokia dirbti iš lentų apvalius šulus, arba kolonnas. Paimk lentgalį lik 2 colių storumo, ant jo apibrėžk skritulį lygaus didumo su dirbamąju šulu; paskui iš to paties centro — antrąjį skritulį viduryje pirmojo; pirmasis skritulis nū antrojo turi būti atstū į pusę storumo lentų. Tada užbrėžk su vinkele linijas *ab* ir *cd*, o paskaidęs pusiau visus keturis lankus, užbrėžk linijas *mp* ir *ng*. Dabarčiui gavai kvarmą

lentoms abliūti ir suleisti *cnc'n'*, o aštunkertis *amenbpdq* bus per kvarmą bent keliems tokiems pat lentgaliams išpjauti; tokie aštūnkerčiai dugniai dedasi į vidų šulo ir prisiseiga vynimis, jų reikia iš abiejų galų po vieną, o viduryje ant kiekvienų 2 aršinių ilgio kolonnos Druktoms kolonnoms jų dera 12— kertė dugnių kvarma.

P. 113.

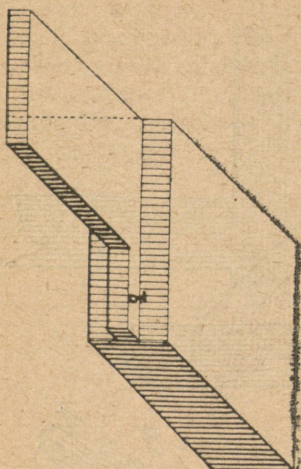

P. 114.

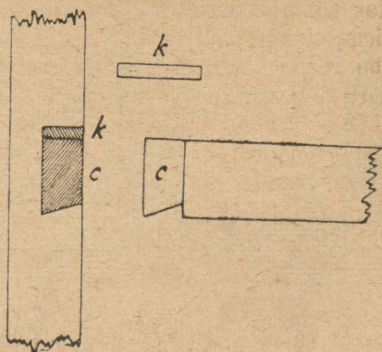
§ 3. Sudurimas į kertę.

Sekąs pašiņys 113 a. b. c. d e. f. g. h. parodo įvairius sušpūntavimus lentų į kertę.

Suduriant į kertę, kai capas turi būti siauresnis už patį medgalį, tūkart didelę tvermę suteikia capas, turis nū prakraščio abyšalinę briauną b (v. p. 115), kuri neleidžia sudurimui sukties į šalis.

P. 115.

P. 116.

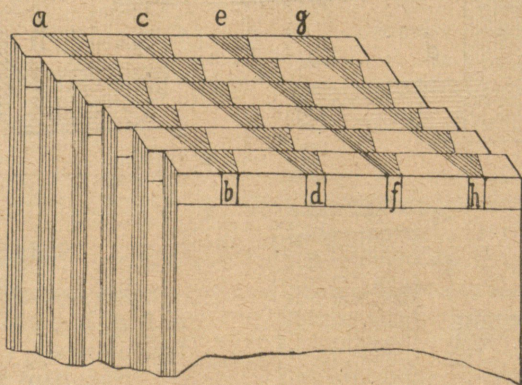
Išskypasis capas (p. 116), idėtas kiauirinėn **c** ir užkaltas kyliu **k**, padaro sudurimą jokiū būdu negalimą išardyti, nebent kyli **k** ištraukus.

§ 4. Sudurimas į spyną.

I aiškiają spyną sudurti kertę kiekvienas aiškiai permanys, prisiveizdėjęs kaip padirbta skrynia. Čia tik tai parodysime (ant p. 117), kaip galima paskubinti darbą. Sudėjęs

visas lentas viena ant antros, sušrubūk šraubevingomis, apipjauk, apabliūk visas kartu;

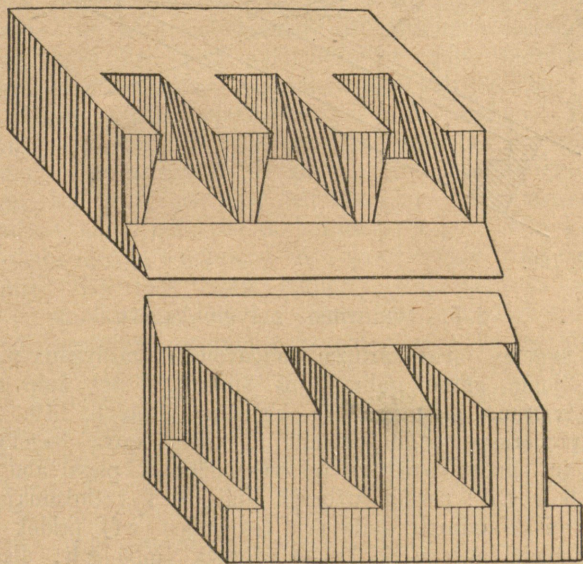
paskui išžymėk kiekvieną lentą įpatingai (skyrium), tadą sudėk vėl viena ant antros, bet teip, kad išskypieji bryželiai suseitu į vieną tiesią liniją (a b) (c d) (e f) (g h). Tokiu būdu galima užpjauti visas lentas vienkart. Pagaliaus

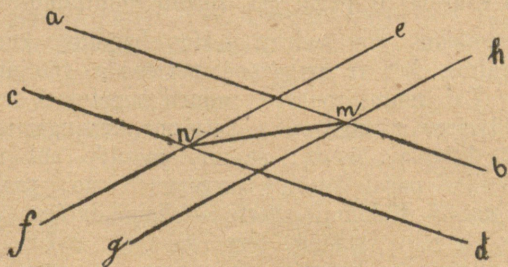
P. 117.

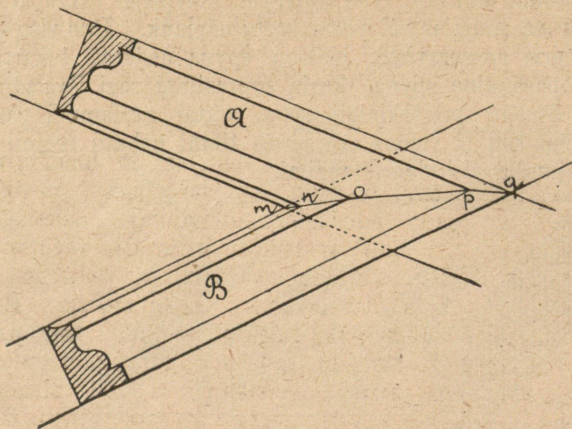
lentas sustumk antraip, kad antriejie iškypieji bryželiai suseitu į vieną tiesią liniją ir vėl visus kartu užpjauk. Prie visų dailiųjų darbų ir prie porneravimo, aiškioji spyna nedera; tūkart reikia sunerti į paslaptinę spyną, kurią suprastinai regi išvaizdintą ant p. 118. Stalčių priešakinioji siena tiktai neriamą į paslaptinę spyną, teip kad iš vienos oro pusės tiktai nebutu regimi dantis, o vidaus pusėje visi dantis regimi.

P 118.

P. 119.

P. 120.

§ 5. Sudurimas nelygių bagetų.

Jei bagetai (arba karnizai, pugavonės) yra lygaus platumo, tadą be jokio vargo galima jų sudurti. Bet kaip sudurti bagetus įvairaus platumo? Tą klausimą išriša p. 119. Paimk skiautę popieriaus, paguldyk ant jo vieną katrą bagetą veidu augštyn ir smailu paištuvu (olówek) užbrėžk pagal abu kraštu linijas **a b** ir **c d**; paskui užbrėžk liniją **e f** į tinkamąją kertę (į kurią reikia sudurti); tadą prie tos linijos (**e f**) pridėk antrąjį bagetą ir pagal antrąjį jo kraštą užbrėžk liniją **g h**: diagonalis **m n** ir parodys jieškomąjį sudurimą. Pagaliaus, palieka iškirpti iš popieriaus kvarmas ir pagal jas užpjauti suduriamūsius bagetus.

Daug sunkiaus yra sudurti tokius bagetus, kurių nevien platumas įvairus, bet ir pugavonė nevienoda (norints panaši). (v. p. 120). Lai mums reikėtu sudurti bagetus A ir B, kurių ir platumas įvairus ir pugavonė. Patpirma, taisingai nulyginkim bagetų galus į lygiąją kertę; paskui, pagulde ant popieriaus, užbrėžkim linijas pagal kraštus pirmiaus vieno, paskui antro bageto (žinoma, į tinkimąją kertę — kaip darėme ant 119); tadą pastatę bagetus stačius tarp savųjų bryžių kiekvieną, apibrėžiam pugavonių kvarmas; pagaliaus nū visų išsikišusių punktų (abiejų bagetų) užbrėžiam paraleliškas linijas, ir tų

linijų susėjimo punktus suvienyjame su vienas antru: laužyta linija **m n o p q** parodys, kaip reikia supjauti abudu bagetu.

Teip-pat susipjauna į kertę ir kreivieji bagetai, su tą nebent išimtinę, kad sudurimo linija dirbasi maž-daug apvali.

§ 6. Forneravimas.

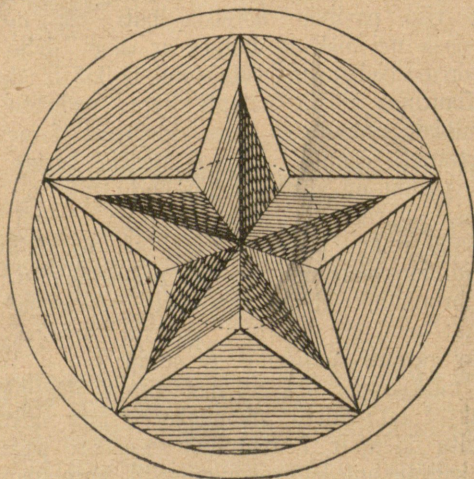
Forneriai yra tai ploniausios lentelės, iš brangiųjų medžių išpjautos, išdirbiniams apklejūti, a) idant pigiąjį medžių pagražintumim, b) idant išdirbiniui suteiktumim didesnę tvermę. Medžias, kurs turi buti apklejūtas forneriais, vadinasi „aklūju medžiu“. Fornerūjamasis išdirbinys turi buti padirbtas iš pušies, eglės, liepos, tapalio, dar geriaus iš ažuolo medžio. Ta medega turi buti visai sausa ir gerai suleista, sudurta, kad paskui nepersimestu (nesusisuktu) ir kad neskiltu (nesproginėtu). Po fornerių ant viso paviršio nereikia buti nei medinio kylio (medinės vynies), nei aiškaus danties ar capo, dėlto kad medžio galas (arba torcas) bedžiunant išdirbiniui išsikiš ir iškels fornerius į gumbą. Kiaurines reikia užtepti kytu, padirbtu iš klejų ir anglio, smulkiai sumalto. Prieš klejūjant fornerius, reikia išdirbinį pertraukti canubliu įskypai medžio kartas pirmiaus nū vienos šalies, paskui nū antros, tokiu budu sukryžavojant bryžius — dėl geresnio prikibimo klejų. Lygią dalimi ir fornerių klejūjami šalis reikia pašiaušti canubliu; pagaliaus, nubraukti dulkes šepečiu, rankomis neliesi, kad nesusitaukūtu.

Klejai forneriams klejūti turi buti geriausiojo sorto, labai stipri ir kibūs; neblogi yra tam dalykui žuviniai klejai, arba karukas. Dar geresni sutaisomi yra šiteip:

Karuką mirkyk per 24 adynas šiltoje degtinėje; antramę indę ištirpink 1 latą kieto amonijako ir latą mastikso, pridėk 1 latą sumaltų klejų ir 7 dantelius česnako; pagaliaus vis-ką sumaišyk ir kaitink ant lengvos ugnies lik antverdant. Perkošęs per drobę, supilk į butelius ir gerai užkorkūk. Pirma klejavimo, atšildyk butelį šiltamę vandenyje. Karuko turi buti tol daugiau kaip antrojo mišinio; dėl didesnio kibimo, gali pridėti 4 latus cinos pelenų (vokiškai cinnasche) ant 1 svaro karuko.

Forneriai klejūti reikia ne jeipkaip, bet steigiantis kad یشهitu dailus kartų braižinys (risunkas), reikia daboti simetrijos ir panašumo sąstatoje. Forneriai pjaustoma peiliu pridėjus linealą, it storas popierius (kartonas); bet jei anie yra išpjauti iš grau-

daus medžio, kaip antai: jūdmedžio (heban), tūkart geriaus yra pjaustant jūs tam tikru forneriniu pjukleliu (v. atgal p. 16.) teipajaus pridėjus linealą. Siauras fornerių jūsteles išraižo streikmasu su aštrum akūtu; skritulius išraižo štanginiu cirkeliu, į kurio vieną kojelę išideda aštrus rėžtuvas. Jei reikia forneriai suraižyti į visokias figuras, tad pirmiaus ant storo popieriaus nubraižo kvarmas, iškerpa ir, pridėję ant fornerio, apibrėžia paištuvu ar ylą. Turint visą figurą jau gatavą, sustatyta, jeigu jos dalelės yra smulkios, tūkart reikia pirmiaus antklejūti ant stipro popieriaus visas jos daleles viršutinėmis pusėmis, o paskui su visu popierium priklejūti ant vietos. Po fornerinių figurų apačion naudinga yra pirmiaus antklejavus ant išdirbinio liepos medžio fornerį.

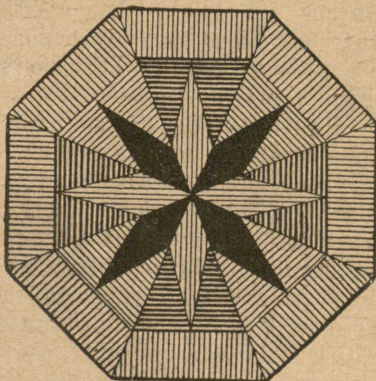

P. 121.

P. 121 vaizdina puikią fornerinę figurą apskritam staleliui, o p. 122 aštūnkerčiui staleliui. Prieš klejavimą, jau gatavai supjaustytus ir pritaikintus fornerius, nuplauna trupučiu stipro uksuso, dėl prašalinimo riebiųjų nū čiupnojimo, be kuriū apseiti visai negalima, ir nušlūsto sausai. Tada patepa išdirbinį karštais klejais, bet fornerio netepa; dabarėiui skubinai antkloja fornerį ir prispaudžia karštą lentą ir suveržia šraubevingomis. Lentai

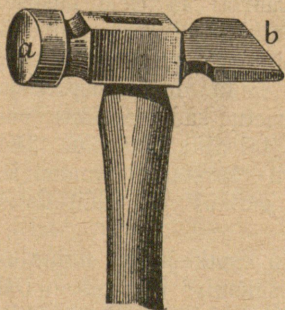

reikia buti įkaitintai — tai priguli įsitėmyti; ta lenta turi būti patrinta sausu muilu, kad neprisiklejūtu. Forneris kad nenušliaužtu šalin, jį prisega kertėse laibomis vynelėmis. Šraubevingos šrubai reikia pradėti veržti nū vidurio ir varyti lygiai po vieną iš abiejų pusių liki kraštų. Jei ant to paties ploto priseina sudėti bent kelis šmotus fornerių, tūkart jie reikia pirmiaus suklejūti jūstelėmis popieriaus, paskui labai bus patogū antklejūti ant išdirbinio: šmoteliai nešliaužios nū savos vietos.

P. 122.

Siaurieji plotai (k. a. stalo briauna) galima fornerūti ir be šraubevingų. Tūkart viršutinioji šalis fornerio vilgiasi vandenimi, tūjaus apatinioji jo šalis tepasi karštais klejais ir ant patepto

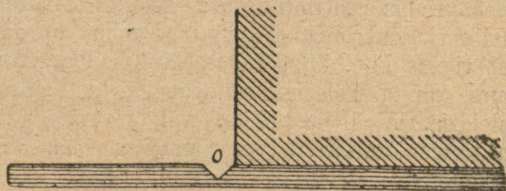

P. 123.

karštais klejais išdirbinio antsikloja; tadą vieną ranką priturimas, antrąją ranką trinasi apvalią briauną kujaičio (v. p. 123 — litera **b** parodo briauną). Ir teip reikia kujaičiu glostyti forneris liki jam prikimbant prie medžio. Jei kuri vieta stovi iškilusi į puslelę, tai ženklas — reikint tą vietą pašildyti karštą geležę ir vėl trinti, glostyti kujaičiu. Prisiklejavęs forneris užgautas kujaičiu, išdūda aiškū balsą.

Kaip reikia užlenkti forneris ant

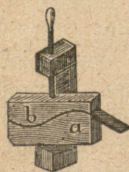
kanties (arba žambo), aiškiai moko p. 124. Ravelis **o** išpjaunama forneriniu pjukleliu (veizdėk atgal p. 17.) lik tiek giliai, kad visai plonai bepaliktu

P. 124.

neperpjauta, tai yra: mažai be truktu, kad kiaurai butu perpjauta. Pirmiaus lenkiamąją vietą apklejūk popierium, paskui priklejūk fornerį ant vieno šono išdirbinio; kad sudžius, tadą įpjauk ravelių o ir patepęs antrąjį išdirbinio šoną klejais, užlenk fornerį ir prispausk prie medžio.

Kreviems, įlenktiems paviršiams dera valkiejie forneriai, kurie lenkiami nelužtų. Bet kad nevisūmet tegal priskirti fornerius su reikalingu valkumu, todėl padūdame vieną praktišką būdą; lenkiamoji fornerio vieta reikia nuabliūti liki grajamosios kartos storumui, ir tūkart be vargo galėsi išlenkti. Nū pradžios, apatiniają šalį fornerį pertraukk canubliu, lentą patrink sausu mūlu ir ant tos lentos antklejūk fornerį apatiniają šalimi; sudžiuvus klejams, nuabliūk fornerį liki geidaujajam plonumui, nukaišk ciklingą ir nušlifūk (nės paskui vargiaus bus tai atlikti); tadą antklejūk ant nuplonintosios vietos stipro bet plono popieriaus skiautelę; pagaliaus pašildyk lentą iš antrosios šalies ir atsargiai atplėšk fornerį nū lentos; nuplauk klejus šiltu vandenimi ir padirbęs iš medžio įtilpamą antklotę (v. p. 125), gali klejūti

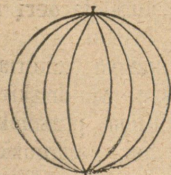
P. 125.

fornerį ant išdirbinio. Šraubevingas reikia veržti išlengvo, kad nesulužtu forneris. Karnizai ir bagetai vargu fornerūti, geriaus padirbti iš cielo medžio. Jei vargu butu padirbti antklotę, tūkart galima ji pavadūti dešromis, arba maišeliais, pripiltais karštų smilčių, kurios antsikloja lentą ir prisispaudžia šraubevingomis. Kreivųjų vietų kad negalima pašiaušti canubliu, todėl reikia tai atlikti rašpiliu. Dėl valkumo, galima forneris paminkštinti karštame vandenyje. Labai kreivi, išrangūti paviršiai vis-gi geriaus yra padirbti iš cielo medžio, neg fornerūti.

Ant apvalainių (cilindriškų) daiktų antklejūtus fornerius priveržia apvyturdami stipromis kanapinėmis jūstomis. Dėl nepašliaužimo fornerių šalin, nū pradžios pririša jūs šniureliais. Jūsta reikia patrinti sausu mūlu. Forneriai dirbasi truputį platesni, kad budami apvyturti aplink apvalainį, kraštais anteitu ant vienas kito. Sudžiuvus klejams, atvyturia jūstą, pertraukdami karštą geležim sudurimo vietas, atlupą kraštą, pripjauna, suleidžia, ir įleidę klejų, vėl suveržia jūstomis. Darbą daug palengvina tam tikra vyturiamoji mašina, kuri sustatyta šiteip: tarp dviejų šulelių idėta rulis (valas), sunkiai pasukamas; ant

to ruilio apvyturta jūsta; tarp tų pačių šulelių įdeda fornerūjamąjį apvalainį, bet teip kad lengvai butu pasukamas — sukant jį aplink, jūsta pati vyturūjasi gan gerai ir tampriai.

Stritapolis (globus) retai tepriseina fornerūti. Dviejūse priešingūse punktūse įkala po mažiausią vynelę (v. p. 126), prie vienos pririša stiprą siulą arba stygą ir vyturūja, kaip parodyta ant p. 126, skaidydami visą skritapalį į 12 lygių dalių; paskui prispaudę skiautele plono popieriaus, atspaudžia kvarmą, kurią iškerpa ir pridėdami prie fornerių, apibrėžia paištuvu ar ylą. Skritapalį pašiaušia rašpiliu, o fornerį nuabliūja kūploniausiai. Priklejūtas fornerio skiauteles glosto ir spaudo luiteliu medžio su atsakančią dūbele.

P. 126.

Sudžiuvus klejams, ant fornerūto daikto atsiranda ydos, kurias reikia pataisyti.

Jei atšokusi vieta yra prie pat krašto, tadą reikia plyšin įleisti klejų ir pridėti karštą presą; ištirpus klejams reikia pridėti lentelę ir suveržti tą vietą šraubevingomis. Jei atšokusi (arba atkutusi) vieta yra viduryje, tadą reikia įpjauti iskypai tą vietą ir, jei permažai buta klejų — tai įleisti, jei perdaug — tai išspausti, pagaliaus sušildyti su karštą presą ir suveržti šraubevingomis. Jei butu pasidariusi puslė nū to, kad klejai užšalo pirmiaus, neg dar buvo prispaustas forneris, tūkart reikia pakaitinti su karštą presą ir suveržti šraubevingomis. Kiaurinelės reikia už klejūti tūpačiu medžiu, iš kurio forneris yra išpjautas. Kartais priklevavimas fornerio teip nepavyksta, kad būtina jį reikia nuplėsti. Tam tikslui reikia suvilgyti forneris karštu vandenim ir glostyti karštą presą (geležimi) lik atkuntant. Tadą nujemę fornerį išdirbinį nuplauna karštu vandenim, iššlūsto sausai, išdžiovina ir pertraukia canubliu, o fornerį nuplautą ir nušlūstyta, džiovina suspaudę šraubevingomis.

Išėjo modon teip vadinamieji „akmeniniai“ forneriai. Tiesą sakant, nei iš tolo nėra anie buvę prie akmenio, nės dirbami yra iš kalkių su klejiniu vandenim, pridėjus, dėl kolioriaus, jeip kokios minerališkos dažyvės. Tą masą presūja, paskiaus supjausto į plonus fornerius. Sausi yra labai graudūs, bet pavilgyti

vandenim, dūdasi lankstyti į tinkamą kreivumą. Pirma klejavimo, tūs „akmeninius“ fornerius pirmiaus šlifūja bimšteinu su vandenim, paskui nukaišia (nuskuta) su ciklingą; išdirbinių pirmiaus nutepa klejais ir išdžiovina, paskui patepa karštu klejiniu vandenim ir skubinai andeda fornerį, pagaliaus antkloja karštą lentą ir suveržia šraubcingomis. Kad ne teip greitai džiutu, galima ir išdirbinti įkaitinti. Kiaurines labai lengva užlipyti luiteliais tų pačių fornerių, atmirkytų šiltamę vandenyje: nušlifavus, nebelieka nei mažiausios žymės. Šlifūja pirmiaus smulkiumi bimšteinu su vandenim, paskui atsargiai pertraukia su ciklingą, pagaliaus šlifūja smulkiausiu bimšteinu su terpentinu. Tūjaus pat nušlūsto dulkes ir politurūja šellakinę politurą, pirmiaus be aliejaus, o atsiradus spindėjimui politurūja su aliejum.

§ 7. Išdirbinių lytis, masta ir pavyzdžiai.

Mokant gerai suleisti, sudurti, nušlifūti ir nupoliturūti ar numaliavoti — meistriui to dar neužtenka: reikia dar jam mokėti nutaisyti išdirbinio lytį, kad šis turētu gražią yšvaizdą. Turtinigiems meistrams ir turintiems plačią fabriką pavedame kningas, atlasus ir žurnalus, kuriūse ras pavyzdžius pagal senūsius ir naujūsius stilius, pagal naujausias modas. Kaip drabužių Paryžius padūda ir maino modas, teip ir stalioriškų išdirbinių, meblių. Rekomendūjame naujūsius pavyzdžius, išleistus paryžiškės firmos **Kvantena**. Užrubežiniai artystai dirba gražiausių ir modingiausių išdirbinių ir meblių pavyzdžius, kurius kasmet išleidžia pasaulėn žurnalūse ir kningose, iš kurių ipatingai rekomendūjame francuzų **Jeanselme, Tahan, Gunard, D. Guilmard** („Le garde-meuble“. La connaissance des styles de l'ornementation“.) **M. Jansen** („Le guide du fabricant de meubles“), **Percier et Fontain**; vokečių **Gräf, Dienstbach, Hoffmann, Huber**; rusų **Netiksa** („Sbornik risunkow lubitelskich i uczebnych rabot“. „Uproszczennyje sposoby derewianoj mozaiki i inkrustacii“.)

Beturčiai meistrai gali susidėję nusipirkti pavyzdžių atlasą. Kuriems ir tai yra negalima, tie lai prisiveizdės modiškiems mebliams ponų namūse. Visūtinai sakant, dailidei reikia mokėti paišyti (risavoti) pavyzdžius išdirbinių ir dirbamąjį daiktą pirmiaus pridėra nupaišyti ant popieriaus, o paskui dirbti.

Per liekų daiktą paskaitėme — rodyti sudurimus ir sustatymą kiekvieno išdirbinio skyriumi, dėlto kad mokytiniai greičiaus ir geriaus išsimokys to darbo iš prisistebėjimo į gatavus išdirbinius, neg iš kningų. Čia parodysime nekurių meblių mastą.

Krasės augštis = 19 colių. Kreivosios dalis dirbasi, dėl greitumo, suklejūtos vienkart. Klejūjant, reikia abi pusi patrinti sausu muilu, iškirpti skiautę popieriaus, patepti popierių kleju iš abiejų šalių, įdėti tarp klejūjamųjų daiktų ir suspausti klemoriais. Tokį suklejimą veikia gali atplėšti.

Stalas valgomasis = 30 lik 32 colių; rašomasis = 33 c. augščio.

Komodos viršus antbraukiamas yra ant abypusiai iškypos briaunos, kaip parodyta ant p. 114. Teip-pat galima andėti ir stalelio viršų.

Skrynele dirbant, pirmiaus reikia sunerti kertės, paskui pridėti dugnys ir viršus, pagaliaus atmastavus penktąją dalį augštumo nū viršaus, užbrėžti streikmasu ir perpjauti per bryžį pjukleliu — ir vienu kartu viršus gatavas, o skyriumi dirbant viršų, didelis vargas.

Sėpos didelės dirbasi išardomos (sugriaunamos), kad lengviaus butu pervežti ir įtalpinti pro angščias duris.

Varstato stolas, arba blatas, dirbasi iš kiečiausio ir visai sauso medžio, kaip antai: ažuolo, skroblo, ar vinkšnos. Jo ilgis = nū 5 lik 10 pėdų, augštis (pagal meistro augumą) = $2\frac{1}{2}$ liki $2\frac{3}{4}$ pėdų, plotis = $1\frac{1}{2}$ liki 3 pėdų. Blato storis = 4 coliams.

A. Dailidė.

G A L A S.

Kaip Vargaitis pavirto į vagį — razbaininką ir nukeliavo į Sibiriją.

Aypsaka. Parašė *Dėdė Atanaxas.*

(Tąsa).

— Tu dar, broleli, matyti jauniklis, kalinio dar neregėjai, reikės tavę gerai pamanksztinti!

— O! matyti isz jo veido, kad jis dar nekaltą avinelį nuduoda! atsiliepė ant narų gulėdams Antanas Vagilius senas arklavagis.

— Oi, ir asz atmenu, kiek tai gėdos jaučiau pirmą kartą į kalinį papuoles; atsiliepė Jurgis Pleszikas vėl senas vagis ant narų atsisdėdęs.

— Na, tu ką tyli kaip pelėda? sakyk, už ką papuolei? klausė užsispyręs Juzuks Vagiszauckutis savo draugą.

Jonuks tikt raukes ir raudonavo ir nekaip neiszdrįso iszpasakoti savo vagystės.

— Na, ką? ar tau į ranką reikes bneziuoti? sakyk, už ką pakliuvai į kalinį? vis ragino Vagiszauckutis savo draugą.

— Asz . . . . asz . . . ta . . . ta . . . tarnavau pas gaspadorrrrių, pradėjo Jonuks mikniodams pasakoti savo vagystę tarsi studentuks priesz savo mokintoją lekciją, ir gaspadorrrrius prigeręs važiavo isz turgaus namon, pametė piningus ir manę apkaltino, kad asz pa-pa-pa,-pavogiau . . . !

— Ka, ka, ka, ka, ! nusijuokė visi vagis.

— Matote, kaip jis nekaltą avinėlį nuduoda! paantrino Antanas Vagilius.

— Sakyk tiesą, nemeluok, avies galva! prisispyręs vis traukino Juzuks Vagiszauckutis.

Jonukui iszmuszė ant veido prakaitas; jis tikt raudonavo ir vaipės, liežuvis burnojė painiojosi, akis jo temo ir kojos svyravo. Vagis regėdami, kad Jonuks pirmą — kartą papuoles į kalinį gedžias savo „griekų“, atidėjo tyrinėjimą jo „dielos“ ant tolesnio laiko.

— Kiek tu metų turi? paklausė dar Antanas Vagilius.

— 16 jau baigu! atsakė nedrąsei į Vagilių žvilgterėjęs Jonuks.

— O! kad asz turėjau 16 metų, asz jau pavogiau 16 arklių ir vienam žydui galvą nuskielčiau, traukė tolyn Antanas Vagilius atsikeldamas nuo narų.

— „Tisze“! „tisze!“ ramino kareivis su szaudyklę par durų langelį.

— Ir dyvinas tai buvo žydas, traukė tolyn pussznibždžiu atsikrenksztęs Vagilius, sulygta buvo pristatyti pavogtus arklius į paskirtą miszką; už vieną naktį pristaciau net tris arklius ir kad butumite regėję kokius arklius? szimtainei! Žydas man turėjo užmokėti už kiekvieną arklį mažiausei po 10 rublių. Praszau paskui užmokesnio, žydas man, parsipraszant, szpygą — Kas tu? kō tu nori? kokio užmokesnio? baugina manę paliciją. Na, palauk mislyju, tikt užvesk tu „parka“ ant manęs paliciją. Asz nepaspėjau

pareiti namon, kaip jau manę palicija areštavojo, kad asz anus tris arkliaus pavogęs. Nuvedė manę pas asesorių, gavau keletą piasztakų į žandą, bet mislyjus palauk! Asz asesoriui 25 rubl. kiszt į kiesznią ir sakau: ponali, esmi nekaltas, paleisk manę bent ant keletos dienų, prisiekiu, kad asz nėkur nepabėgsiu! Ne, anei isz vietos! duok milijoną rublių ir tad nepaleisiu! Iszgirdo apie mano nelaimę mano draugas ukininkas Vagilaitis (amžiną atilsį! yra jau miręs! pridurė Vagilius), kurs buvo musų **kumpaniyoje**, atbėgo pas asesorių szimtą rublių neszinas ir sako: poneli, paleisk aną, jis yra visai nekaltas, tą naktį, kada anie tris arklei prapuolė, Antanas Vagilius buvo pas manę ir linus mynė, apie ką szimtą „sviedkų“ galiu pastatyti, — ir pakiszo jam szimtą rublių ant pyrago, ir pons asesorius neatradęs **nejokių davadų** apie mano vagystę, paleido manę isz „cypes“. Dabar iszpuolė man atsimokėti Leibukui už jo „donosą“. Mislyjau vienaip ir kitaip padaryti, bet nėra kaip negalėjau prie žydo barzdos prisitaisyti. Laikas bėgo, asz jau apie savo nelaimę pradėjau užmirsztiti, tikt vieną vakarą gerai jau subrėžkus einu vieszkeliu par miszką **ant darbo** (arklių vogti) ir žiuriu, ateina kas-žin-kas prieszais: žmogus ne žmogus, žydas ne žydas, asz žiuriu į aną, jis į manę. O-gi, tu Dievuleliau brangus! žiuriu, mano Leibukas parkeliaujas linų pirkęs! Asz jam: palauk! jis manę paregėjęs ir pažinęs bėgti, asz vyties ir beregint cziupt nutvėriau žydui už barzdos. Žydas pradėjo rėkti „gevalt“, asz jam tuojau gerklę samanomis užkiszau ir užkrito jo balsas; žydas praszyties, kad paleiszcziau; ne! bracz dabar, sakau, apsirokuosime! Asz turėjau kelinių užpakalyje ant dirželio prisikabinęs diciną (didelį peilį), isztraukiau savo diciną ir sakau rodydamas: Leibe! giedok „majofes“ ir žiurėk į savo smertį! žydas akis pabalino, atsiduksėjo isz pat pilvo galo ir urgzdėdamas pradėjo praszyties nuo smerczio; ne! bracz, sakau, iszdavikams nėra pasigailėjimo ir czaksz! vienoje sekundoje nulekė žydo galva nuo sprando, kaip kopusto galva nuo kiero; pasileido bėgti kraujas isz galvos ir isz sprando, ką cze daryti? nuvilkau negyvą žyda į bałą, galvą įkiszau į szakumą, ba, kad „parka“ žmonių nebaidytu, apdėjau sumanomis, ant virszaus uždėjau kierą ir palikau, o pats nuėjau **prie darbo**. Praėjo po to atsitikimo viena, antra diena, giminės pasigedo žydo, pradėjo jieszkoti prapuolusio „tates“;ėjo visokie garsai, kad Leiba buk į Ameriką iszbėgęs, kad pasiskandinęs,

kad pasikoręs ir tt. Praslinko po to atsitikimo pusmetis ir bala žino, piemenis po balas beslankiodami užaina mano nutaisytajį Leibą jau gerai apipuvusį; žinoma tuojaus palicija: žandarai, asesorei, prokurorai, daktarai ir tt. kas aną czia padėjo? kaip? kokių budu? nuo kokio smerzio jis galą gavęs? Daktarai pripažino, kad Leibai galva nurešta; pradėjo sznipinėti, tyrinėti: kas tą padarė? dėlko? isz kokios priežasties? ir tt. Mano, bracz', kinkos virpia, na mislyju są, reikės Siberiją paregėti; buvau jau stiprei itartas, bet tyrinėjo, uostinėjo ir viską szuo ant uodegos nuneszė.

Ir Vagilius užbaigęs „istoriją“ pasakoti, atsidusėjo.

— Tai tikrai pasistebėtinas žydas, kad jis tau neužmokėjo ir dar palicijei įskundė, pridurė Jurgis Pleszikas.

— Turi buti jis baigė savo arklinį „geszeftą“ ir mislyjo ant kitko pareiti, paaiszkino vienas isz vagių.

Jonuks klausės tos Vagiliaus pasibaisėtinos „istorijos“ iszsižiojęs ir seilę varvindams ir tarsi atsibudo ant Juzuko į paszonę kumszterėjimo, kurs savo draugo paklausė:

— O tu, Jonuk, kiek jau svetimų arklių nujojai?

Jonuks vėl tarsi biszkiuko susigėdo, bet jau drąsiaus ir tarsi pasigirti norėdams, atsakė:

— Arklio iki sziolei dar ne vieno nenujojau, bet tikt bala visus atimtu, su tais piningais manę sucziupo!

— Tu vogei anus gaspadoriaus piningus? paklausė Juzuks. Jonuks užsimislyjo ir iszlengvo atsakė:

— Vogiau!

Visi vagis į vienas kitą žvilgterėjo ir nusiszypsojo, o Jozuks vėl paklausė.

— Ir ką tu melavai mums, kad nevogęs? kad gaspadorius buk piningus patsai pametęs?

Jonuks tylėjo ir po valandos nosį nuleidęs atsakė:

— Asz bijojau jusų!

Ka, ka, ka! nusijuokė visi vagis.

— Ak, tu visztgalvi! visztgalvi! vaksijo Antanas Vagilius Jonuką ir pasakė jam tokį pamokslą: tu avies galva, musų nebijokis! tu vagis ir mes vagis, o vagis vagies nekadoš neturi bijoties, mes visi pagal amato esame broleis ir ką tikt žinai arba ką esi padaręs viską be baimės mums gali sakyti; tai ateitėje

tebėra byla (prova), tu mokinkies kaip galėtum priesz sudžią iszssiteisinti, o kad tu sakysi savo vagystę teip, kaip tau ant mįslies ateis, tavę kalinyje uteles suėš! Ar supranti, avies galva?

Jonuks iszklausęs to Vagiliaus „pamokslo“, žemai jam pasikloniojo ir į ranką pabucziauo sakydams:

— Suprantu, suprantu! Dėkui, tamstai ponė, už gerą rodą, neužmirsiu iki smerczio!

Laukę buvo tamsi naktis; kalinyje ant sienos pakabinta žibėjo maža lempele; kalinei (vagis ir kiti parsizengelei) pasakoj o vienas kitam visokias isz praėjusio gyvenimo „sztukas“. Juzuks Vagiszauckutis pasakoj o savo vagystę Jonukui, kaip jis su draugais išilaužęs į svetimą (svirną), gaspadorius pajutęs ir visus anus praginęs, bet jis bėgdams pametęs savo juostą (szaliką), nuo kurios paskui aną išpėję ir sudiję du mėnesiu kalinyje sedėti.

Jonuks jautėsi jau kalinyje kaipo savuosis tarp savųjų. Jo baimė ir neužsitikėjimai ant draugų isznyko ir jau pradėjo mislyti, kad jis isz kalinio iszsigavęs Titnagai *atmonys*.

Jonukui kalinyje besėdint ir vagystės amatę besimanksztinant praslinko cielas mėnuo. Atėjo diena sudo. Sargai atvedė Jonuką isz kalinio gelžineis apkaltą į sudžios „kamarą“ ir prasi-dėjo jo „diela“. Visupirmu Titnagas iszspaszakoj o nuo pradžios iki pabaigos, kaip jis su Jonuku važiaavęs isz miestelio viename vežime, kaip jis užsnudęs važiuodams ir jautęs apie savę grabalio-jant svetimą ranką, kaip jis paskui piningų pasisgedęs, kaip Jonuks po to pradėjęs girtuklauti, pypkę ir laikrodelį nusipirkęs ir tt. Sudžia, iszklausęs Titnago apskundimą, paklausė:

— Jonuk Vargaitis! tamsta prisipažįsti prie vagystės Titnago piningų?

— Ne, pone! drąsiai atrėžė Jonuks, ba jo kalinio draugai iszakė, kad ant sudo nereikia tikt nusiminti ir akių nuleisti, bet drąsiai ir iszkalbingai rėžti sudžiai į akis tiesą ar melagystę.

— O isz kur tamsta tiek daug piningų turėjai, kadą pats anų negalėjai dar tiek uždirbti ir pirm to nelaimingo atsitikimo, praszei gaspadoriaus, kad isz algos ant czebatų duotu tris rublius? paklausė sudžia.

— Asz, pons sudžia, par penkis metus už piemenį tarnau-dams, vėl drąsiai rėžė Jonuks, uždirbau 125 rublius; alga mano, teisybė, buvo menka, bet asz piemeniu budams riszau szluotas, vijau botagus, dirbau krepszius ir anus parduodams ant metu

užpelniau po 25 rublius, o kad aš prasčiau pirm to nelaimingo atsitikimo gspadoriaus trijų rublių ant czebatų, aš vėl turėjau savo iszrokavimą, tą Titnągą aš pažinau kaip neteisingą žmogų, kurs po metų užbaigos savo samdininkams neužmoka algos, kabinasi prie visokių niėknekių ir nutraukia algą, aš žinodams tokį Titnago su samdininkais neteisingą pasielgimą, rupinaus algą nuo jo iszimti isz kalno.

Titnagas ir visi kiti, kurie Jonuką pirmiaus pažino, stebėjosi galvas linguodami isz ano tokios iszkalbos ir mokėjimo iszsitėsinti ir nėkaip negalėjo suprasti, kaip jis už vieną mėnesį toksai gudrus paliko.

Toliaus buvo patraukti isz Titnago puses liudytojai, kurie parodė ant Jonuko nenaudos. Sudžia uždavė dar keletą klausimų kaip vienai pusei teip ir antrai ir ant gało *paskutini žodį* paliko kaip kaltininkui Jonukui, kurs atsikrensztęs, tarė:

— Esmi, pons sudžia, nekaltas! Titnago piningų nevogiau, atsiduodu ant to, kaip ponui sudžei lieps sąžinė ir tiesa manę sudyti ir praszau teisingo ir mielaszirdingo dekreto.

Sudžia po keleto minutų parskaitė:

— „Po ukazu eho imperatorskaho veliczestva“ ir tt. Jonas Vargaitis sunus Petro už pavogtus nuo ukininko Antano Titnago piningus ant pamato zokano N. N. paragrafo N. N. tampa apsudytas ant *vienu metų* kalėjimo.

Jonuks sarkastiskai nusiszypsojo, kinkterėjo sudžei galvą ir gelžinius ant rankų ir kojų žvangindams draugystėje sargo iszkeliavo isz sudžios „kamaros“ į seną savo pažįstamą kalinio namą ant ilgesnio laiko..... (Toliaus bus).

Margumynai.

Isz 1450 milijonų gyventojų viso pasaulio tiktai treczia dalis 500 milijonų tegyvena teip, kaip mes, t. y. turi namus ir vaikszcioja visą kuną apvilkę. 700 milijonų vaikszcioja tiktai strėnas apjuosę, su visu liemeniu ir kojomis plikomomis (nuogomis); jie gyvena budosę arba urvuosę. 250 milijonų neszcioja „Adomo apdarą“ t. y. vaikszcioja nė vienu lopyneliu audeklė neprisidengę ir neturi nėkokių gyvenimų, kaip laukiniai gyvoleliai.

Kaip vaisos uncurys? Lietuvos upėse senkas sugauti uncurius, ale vis jau nebemažus. Mažų nėra da niekas regėjęs, nes uncurys — tai jūros žuvis, vaisos tiktai jūros gyłumose nuo pustreczio szimto sieksnių. Isz uncurio kiauszinio neskyła iszkarto uncurys — žuvis, pirma iszskyłę truputį kitokios iszvaizdos žuvelė, tiktai paskui isz jos iszauga tikras uncurys. Teip daros su varlę: isz jos ikrų iszskyła lingalvis, ilgainiu susilaukiąs uodegos, pirmutinių kojų, paskutiniųjų ir ant gało pavirstąs į tikrą varlę. Jauni uncurėliai po 2—3 verszkus ilgumo, juroje iszskyłė, pavasaryje nesuskaitomomis daugybėmis brukas į upių įtekmes; patinėliai, kurie yra daug mažesni už pateles, pasilieka juroje, o patelės plaukia upėse augtų. Visi tatai pas mus sugaunami uncuriai yra patelės; jos upėse ir upeliuose auga par kelerius metus, o kad suatiga visiszka, lyg $\frac{3}{4}$ —2 uolackzių, tai grįžta atgal į jurą trintus arba patinų jieszkoti. Kitos jurų žuvis antraip: auga jurose, o trintus eina į upes (laszis, asetra). V.

1. Dėjęs nepridėsi, pylęs nepripilsi.

Vieną kartą pikta dvasia, bevaiksztinėdama paupyje, smarkei bėganczioje vietoje užėjo vinterį, į kurio angą vanduo bėgo, bėgo, bet vis vinterio nepripildė.

Jei besistebiant, sztai atleikia antra pikta dvasia. „Eiksz, eiksz, sesute! kokį dyviną daiktą tau parodysiu!“

Sustojo abiedvi ir ėmė rokuoties, kas czia de daiktas, kad — įplaukti įplaukia, o pripildyt — nepripildžia?

Ant gało, vienu balsu nutarė, jog tai niekas kitas, kaip tiktai „ubago terba ar girtūklio gerklė.“

2. Pildymas prisakymų.

Naktyje vagis atėjo į svetimą daržą kopustų vogti. Ima galvas ir krauna į maiszą, skaitydamas: „Vienas, du, tris, keturi, penki, szeszi. Sekmas nevogk!“ taria ir sekmosios galvos į maiszą nededa, bet pradeda skaityti vėl isz pradžios: vienas, du ir tt.

Vagies elgimos regi ir girdi gaspadorius. „Palaukk, sako: ir asz mokėsiu prisakymus užlaikyti!“ Liepia tadą savo bernams (vaikiams) suimti ir paturėti, o pats ėmęs

bizuną duoda par užpakalį, skaitydamas: „Vienas, du, tris, keturi. Penktas — neužmuszk!“ taria, nebekirsdamas penkto karto, bet vėl pradėdamas iš pradžios: vienas du ir tt.

Eketis.

3. Skaldymas akmenų be parako.

Iš prityrimo žinome, jog kožnas daiktas nuo szilimos plėczias, nuo szalczio susitraukia. Jei katilas vos tik tilpsta stumant į peczių, nebeiszlenda įkaitęs

Dėlto, norint suplėszyti akmenį, reikia ant paties virszaus sukurti ugnį, kad kaistu tik vidury, šio aplinku visur butu szalta. Vidury įkaitęs pradeda plėsties ir plėszti į kelius kšnius, kuriuos lengva iszkaidyti su gelžinę sztangą ar su antkaļu ant medžio.

Pirma reikia žemę atkasti, nes, jei bus suspaustas, neplysz, ypatingai, jei žemė kieta ar suszalusı. Didelias skeveldas vėl gal teip-pat suplėszyti.

Visugeriausei plėszyti rudenyj ar pavasaryj, kad akmenįs (kulei) szalti. Vasarą reikia daug maļkų ir tai neplyszta, nės ir be ugnies nemažai įkaitę.

Visi akmenįs teip plyszta, tik ne mėlynieji.

Teip plėszyti daug geriaus, nekaip su paraku, nes
1. nėko nekasztuoja (kelmų, puveklių rasys), 2. nepavojinga,
3. nereikia didelio prisitaisymo.

Eketis.

Naudingi pamokymai.

Kaip galima iszplauti stiklinį indą, kuriame yra buvęs kerosinas, teip, kad pagaliaus nei smarvės nebeliktu? Paimk butelį, ketvirtąją dalį to butelio pripilk gesytu kalkių (smulkių), pripilk vandens ir suplak — atsiras kalkinis pienas; tą kalkių pieną įpilk indan, kuriame yra buvęs kerosinas, paplak, pagaliaus iszplauk keletą kartų karsztu vandenimi.

Aliejinę maliavą ir visokį riebę szmyrą kaip galima greitai nuimti nuo rankų? Reikia rankas isztrinti vazelinu, paskui numazgoti karsztu vandenimi su muilu.

Kalendorius ant gegužės mėnesio.

Saulės

Užtekėjimas ir nusileidimas ant Varnių padangės.

Dienos.	Užtekėjimas adyn. min.	Nusileidimas adyn. min.	Dienos ilgumas adyn. min.	Priepuolancijos szventės.
1. Ket.	4 4	7 56		
2. Pet.	4 2	7 58		
3. Sub.	4 0	8 0		
4. Ned.	3 58	8 2	16 4	19, 20 ir 21 Kryžiaus dienos. Pastininkas baltas. Procesijos su ma- domis, idant Viesz- pats Dievas sergėtu nuo ligų, visokių nelaimių ir idant gerus vaisius žemei duotu.
5. Pan.	3 56	8 3		
6. Utar.	3 55	8 5		
7. Ser.	3 53	8 7		
8. Ket.	3 52	8 8		
9. Pet.	3 50	8 10	16 20	
10. Sub.	3 49	8 11		
11. Ned.	3 47	8 13		
12. Pan.	3 45	8 15		
13. Utar.	3 44	8 16		
14. Ser.	3 42	8 18	16 36	22. Įžengimas į dangų Viesz- paties mūsų Jezaus Kri- staus.
15. Ket.	3 41	8 19		
16. Pet.	3 40	8 20		
17. Sub.	3 38	8 22		
18. Ned.	3 37	8 23		
19. Pan.	3 36	8 24		
20. Utar.	3 34	8 26	16 52	
21. Ser.	3 33	8 27		
22. Ket.	3 32	8 28		
23. Pet.	3 31	8 29		
24. Sub.	3 30	8 30		
25. Ned.	3 29	8 31	17 2	
26. Pan.	3 28	8 32		
27. Utar.	3 27	8 33		
28. Ser.	3 26	8 34		
29. Ket.	3 26	8 34		
30. Pet.	3 25	8 35	17 10	
31. Sub.	3 24	8 36		

Mėnesio atmainos.

 Pilnas 4 d. 14 min. po dvyliktai nakties.		 Jaunas 19 dienoje, 10 adyn. 45 min. nuo ryto.
 Paskutinė czvertis 17 dien., 7 ad. 54 min. nuo ryto.		 Pirmoji czvertis 27 dien., 5 ad. min. nuo ryto.

Jomarkai.

Kauno rėdyboje: Utenoje visą nedėlią po Szesztinio; Panevėžyje par 10 dienų nuo 1 pradant; Šiauliuosė 20, Szaukėnuosė 25, Lukėje 25, Vieksznoje 15, Žagariuosė 3, Sedoje 16, Skuodė 13, Kalneliuosė 2, Skaudviliuosė 3, Vainutoje ant Szesztinio.

Vilniaus rėd.: Vilniuje nuo 5 szio mėn. iki 1 birželio; Auksztadvaryje 28, Merezziuje 17, Alkenikuosė 25, Arėnuosė 3, Jeznoje ant Szesztinio, Eisziszkiuosė ant Szesztinio, Goduciszkiuosė 12, Smorgonyje 11—13, Krevė 9, Viszniavė 9, Radasz-kavycziuosė 20—23, Dalginavė 10.

Nuo Redakcijos.

P. Smilgai. Prižadėtus Tamistos 10 rubl. Aukupaitis uždėjo isz savo, taigi teikites jam pagražinti. Szėlpk Tamista mus netikt piningais, bet ir savo darbu. Acziu!

P. K. Strelankiui. Apraszymas gyvenimo Andriejaus Rudomino bus suvartotas paskesnė laikė. Praszome ir toliaus mus szėlti savo giedautinomis žiniomis. Didelei acziu už prisiustas!

Atsakas rėdaktorius **F. Saunus Tilžėje;** prie jo siust rasztus, rankraszczius ir piningus; pas jį teipogi laikraszcziio krautuvė. Antraszas: **Herrn F. Saunus, Tilsit, Wasserstr.**

